Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШОАТТА, 21 СЕНТЯБРЬ, 1985 ШУ. ● № 111 (7148). ● Мах 3 кеп.

КПСС Центральни Комитете

«Тlехдаьккха малар мелгеи алкоголизми дlаяккхара чакхдоахача гlулакхий хьакъехьа» КПСС КЦ-ас баь соцам кхоачашбара леламах долча дешага хьежай КПСС Центральни Комитет.

Цу дешах лаьца тlанйццача соцам тlа белгалдоаккх, тlехдаьккха малар мелгеи алкоголизми дlаяккхара тlаберзабаь парте лаьца никъ советски наха бизза къоабалбеши хьаллоацаши хилар. Цунна геттара дика тешал ду партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка хинача собранеша, юртий сходаша, хlаьта иштта партийни советский органашка ухача граждани lалаьмате дукхача письмоша. Центре а моттигашка а боккха болх бу тlехдаьккха малар мелгеи алкоголизми дlаякккхара тlадерзадаь дукха организационни, экономически, административно-правови, кхетама гlулакхаш чакхдахара. Уж чакхдоахача хьинаре дакъа лоац къахьегама коллективаша, коммунисташа, общественносто, кхалнаха, ветеранаша. Тlехдаьккха малар меларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара тlадерзадаьча гlулакхаша чlоагтlа гlойле ю обществе, къахьегама коллективашка, дезалашка нравственни климат унахцlена яра, дисциплиней организованности, къахьегама овсарле лакхъяра. Цу дерригача хlамай лаккха мах бу къахьегамхоша.

Из социально кхераме зулам дlадаккхара тlадерзадаь парте чакхдоахача гlулакхаша из дош бе-башха ца хеташ витавац вай общества цхьаккха а член, белгалдаь гlулакхаш чакхдахар духьа лоаттабу къовсам массе метте чlоагlлуш боагlа. Доагlар партерен балхарен дlабахарга кхаччалца лира хьадех, эггара хьалха корта бохабу малар тlехдоахача коммунисташкара, кулгалдеча болхлошкара. Корта баханза дола вахара хьисап чlоагlдеча шоай хьинаре дакъа лоац комсомоло, советски кагирхоша.

Укх тlеххьарча хана дикка чlоагlъеннай, дукхагlа тlатаlаш я алкоголизмана духьалара пропаганда, къаьстта а кепайоазон тlа, радиои телевиденеи гlолла. Цунна юкъе дакъа лоац мугlареча къахьегамхоша, партийни советски болхлоша, идеологически активо, lилманхоша. Вlашагlйоллаш я корта баханза хилара тlехьа къовсам лоаттабара йола ший лоlамера еррнгсоюзни общество, арахеца кийчдеш да «Трезвости культурен» яха журнал. Цар гlо де деза массане а дакъа лоацаш бола алкоголизмана духьалара болам боаржабара. Союзнии республикански законодательствана юкъехьу малар тlехдоахача наха воздействи яра гlулакхий эффективность лакхъе лаьрхlа дола, дахьанза даргдоаца хувцамаши тlатохараши.

Алкоголизмана духьала лоаттабеча къовсамо товарооборота структура тоаярга вуг. Чхьагlараш-къаракъаш дохкилга кlезигдарца цхьапа дукха а дукхагlа йохк хиланза яргйоаца кхачан продукташи халкъа эша кхыдола товараши. Дикка дукхагlа хьаду масса доаца малараши сокаши. Министерствашеи ведомствашеи, моттигерча органаша кхы тlа а гlулакхаш чакхдоах хоатташ дола товараш дукхагlа хьадара, гlулакхаш ду сфера шеръяра. Керда хlамаш юкъе даьннад торговле чулоацама а. Дуккхача моттигашка дикагlча оагlорахьа хувцаеннай торговле, бахача наха гlулакхаш дара формаци методаши. Общественни кхачан предприятешка дукхагlа арахец шоай производства продукци, йохк тайп-тайпара кулинарнии кондитерскии хlамаш, морожни. Моттигашка партийни, советски, боахама органаша корта бохабу маларaш дохкилга вlаштlехьдаккхара болх бу. Уж ца дохкаш соцадаьд производственни предприятешта, дешара заведенешта, берийн дарбани учрежденешта юхерча тикашка, къахьегамхоша салоlача моттигашка, транспорта массе а тайпацка. Цу цхьан ханна чlоагlбеннаб корта бохабеча маларашта лелаеча спекуляцецеи самогон даккхарцеи лоаттабу къовсам. Самогон доахаш йола lалаьмате дукха аппараташ хьаяьхай, царех тоъал доккха дакъа шоаш дlаденнад.

Тlехдаьккха корта бохабу малар меларца дувзаденна хулаш дола бокъонаш телхаелга, хулиганство, кхыдола зуламе гlулакхаш дикка кlезигденнад. Кlезигденнад наькъа-транспортни хатараш, производствера тайп-тайпара харцахьара хlамаш. Порядок чlоагlлуш я городашкеи нах бахача пунктaшкеи. Лакхлу къахьегамхой общественни хьинар, чулоацам дикагlа болаш хул цар салаlар.

Цунца цхьана, корта баханза хилийтар духьа лоаттабу къовсам ший наькъа юхьига тlа латт, из хаддан зеи деррагlеи чlоагlбала беза аьнна хет КПСС ЦК-ана. Цу лоархlамегlарча декхара тlера юхаяргъяц парти, из толаме кхоачашдара мел эшар дергда цо. Юха ца доалаши хоадамболлаши чакхдоахача, хlанзле а дика гlойле еш долча гlулакхаша сатийна lе бахьан лац. Бlарга ца го йиш яц, бакъахьарча процессашца цхьана тоъал доккхий кхоачамбоацараш хилар а. Чакхйоаха мероприятеш дуккха а дукхагlа болча советски гражданаша чlоагтlа къоабалъеча хана корта бохабу маларaш мелара тlаккхувш хиннача бахача нахах цхьадола дакъа къовсам бижарга хьежаш, тlехдаьккха малар мелара духьала дерзадаьча гlулакхашта раьза доацаш да. КПСС ЦК дог тийша я, цу тайпара уйлаш миллионаш болча советски наха хьаллоацаргйоацилгах.

КПСС ЦК-ага каьхаташ кхухьийтача къахьегамхоша догдоах, вахари быти унахцlена хилийтар духьа дlаболабаь къовсам тlехь-тlехьа шерагlа баржаргеи лаьрххlа лоаттабаргеи. Моттигерча органашта критика ю цар цхьаццайолча моттигашка тlехдаьккха малар меларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам компанейски хьисап долаш хиларах, хlанз а шерра актив, цхьайола къахьегама коллективаш цунна юкъеозанза хиларах.

Цхьаццайолча партийни организацеша, кулгалдеча кадраша хlанз а кхетадаьдац тlехдаьккха малар мелгеи алкоголизми юкъера дlаяккхар lалаьмате боккха политическии социальнии лоархlам болаш долга. Дуккхача моттигашка беш бола болх кхоачам болаш духьала берзабаьбац бокъонца зулам леладерашта — пьяницашта, самогонщикашта, спекулянташта, цхьайолча хана административни гlулакхашца чакхбоалийт из. Кlезига пайда эц общественни, хьехама воздействех. Пачхьалкхен, боахама органийи общественни организацейи гlулакхашка каст-каста тоъаш хилац хила доагlаш дола хьинар, хьалхашка латта декхар кхоачашдара тlадерзадаьи вlаштlехьдаьхан гlулакхаш.

КПСС ЦК-ас союзни республикай Компартей ЦК-аш, парте крайкомаш, обкомаш, горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш декхарийла яьй «Тlехдаьккха малар мелгеи алкоголизми дlаяккхара чакхдоахача гlулакхий хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь соцам кхоачашбара лелама кlоаргга анализ е, цу лостаме хьахинна дика тенденцеш дlачlоагlъяра, долаш дола кхоачамбоацараш дlадахара тlаберзабаь болх чlоагlбе. Цу дешашна цхьаккха тайпа юхадовлгеи мело елгеи хургдоацилга, беш бола болх хlа-

(Йистедоалар 2-ча оагlо тlа).

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос аргlанарча заседане хьажа а хьежа къоабалъяьй 1986 — 2000 шерашка халкъа эша товараш хьаду производствои гlулакхаш деш йола сферен дегlайоалаяра Комплексни программа.

Заседане белгал ма даххара, программа боккхача лоархlаме я парте социально-экономически политика чакхъяккхара, советски наьха хьал-таро дlахо лакхъяра. Цу тlа белгалдаь гlулакхаш къахьегамхошта тlехь-тlехьа дукхагlа эшаш хулача товаращцеи гlулакхащцеи кхоачам белга дикалга диллача кердача боарам тlа доаккхаш айдара, товарий дуккхача тайпаех рационально пайда эцара боарамаш нийсдара, эшаращца советски нах биззагlа lалашбара тlадерзадаь да.

Шийтталагlча пятилетке а тlехьа лаьрхlад промышленни товараш 1,3-ззачул кlезигагlа хургдоацаш дукхагlа арахеца, баракъий, кога гlирсий, радиои телевизионнии аппаратура, бытовой техника, боахама гlулакхашта лаьрхlа кхыдола товараш бахача нахага шерра харжа йиш йолаш хилийта. Бахача наха маьхах деш дола гlулакхаш 1,3—1,4-зза дукхагlа хургда, цу цхьан ханна сихагlа дегlайоалае лаьрхlад городашкеи юрташкеи баха нах эшаращца lалашбара тlаерзаяь деча гlулакхий прогрессивни формаши керда тайпаши.

Къаьстта уйла тlайохийт товарийи деча гlулакхийи дикал лакхъяра, наха дукхагlа дезаргдола керда товараш дукхагlа арахецара, модана эшараши бахача наха хоатташ хилари, къамий традицеш, наьха вахара lаламаклиматически хьалаш теркал а деш товарий ассортимент ший ханнахьа кердаяхара.

Программа тlа оттадаьраш кхоачашдара халкъа эша товараш хьадечеи бахача наха гlулакхаш дечеи шерра юкъеоза лаьрхlад еррига предприятеши организацеши, моллагlча ведомствана кара уж яле а. Белгалдаьд товараш арахецача отраслешкеи гlулакхаш деча сферен материальни база чlоагlъяра а lилман-технически прогресс сихъяра а. Цу отраслешта лаьрхlа хlанзарчар тайпара йолча машиний, агрегатий, технологически линей системаш хьаяраи серийно арахеца йолаяраи тlадерзадаь гlулакхаш. Цу гlулакха хьожаю эшаш йола капитальни вложенеши материальни ресурсаши. Кхы а шерагlа пайда эцилга оттадаьд социалистически мехкаща цхьана гlулакхаш леладара йолча таронех.

Эшаш дола гlулакхаш чакхдаха лаьрхlад товараш хьадараи маьхала дахараи, деча гlулакхий сферана еш йола управлени эргаьккха тоаяра, белгалъяь отраслеш болхлойи специалистийи кадраща lалашъяра.

Комплексни программа дегlайоалаяра къоабалъяьй спортивнии туристскии гlулакхашта лаьрхlа товараш дукхагlа хьадара, цар ассортимент шеръяраи дикал лакхъяраи, хоатташ долча цу товараща биззагlа кхоачам бара, хlаьта иштта гражданий доалахьарча легковой машинашта деш дола технически гlулакхаши ремонт елгеи дlахо тоадара а автомобилий запасной оатхалаш дукхагlа хьаяра а тlаерзаяь мероприятеш. Уж гlулакхаш чакхдахаро гlо дергда къахьегамхой мукъа ха, салаlар, быт дикагlа вlаштlехьъяккхара эша хьалаш нийсдара, хlаьта из къаьстта лоархlаме да мехка тlехдаьккха малар меларцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам баьржача хьалашка.

Комплексни программо оттаяь заданеш толаме кхоачаш хьяр духьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам тlанйцаб из кхоачашъеча доккхий толамаш дахар духьа социалистически яхь йоаржаяра, коллективашта моральнии материальнии поощрени яра хьакъехьа.

Къоабалъяьй КПСС делегаци вай мехка йолча Японе Социалистически парте делегацеца вlашагlъеттаялара итогаш. Белгалдаьккхад, переговораш йолча юкъагlа дунен халкъашта юкъерча хьала дуккхача кардинальни дешаех шинна а партена хетараш вlашкадоагlаш е цхьатара хилар, цlаькха а бакъдаьд СССР-ан Японенеи юкъе бокъонца дола дикача лоалахой гlулакхаш оттаде гlертилга. Хьакхайкадаьд, КПСС-ан СПЯ-нен юкъе Москве яьча переговорех шин парте цхьана ядерни тlема кхерам дlабаккхар, Азен дерригача дунен тlеи машари кхерамзлеи чlоагlъяр духьа лоаттабу къовсам чlоагlбара керда стимул хургйолгах шоаш дог тийша хилар.

КПСС ЦК Политбюро заседане къоабалъяьй новкъост Л. Н. Зайков керте а волаш СССР Лакхехьарча Совета делегаци Германски Демократически Республике хилара итогаш, хlаьта иштта решенеш тlанйцай мохк экономическии культурнии дегlабоалабара, вежарашха йолча социалистически пачхаьлкхенашцара бувзамаш чlоагlдара, халкъий машареи кхерамзлени политика чакхъяккхара цхьадолча кхыча дешаех лаьца.

М. С. Горбачев М. Койвистоца вlашагlкхетар

19 сентябре Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева вlашагlкхетар хилар СССР Лакхехьарча Совета Президиумо вехарах балха визитаца а салаlа а Советски Союзе венача Финляндски Республика Президентаца М. Койвистоца.

Доттагlала тlехьа беседаш еча хана йийцай советско-финляндски отношенеш дlахо дегlайоалаяра перспективаш а хlаьта иштта шинна а пачхаьлкхено къоастаяра къахьегаш йола дунен халкъашта юкъера саготагlа йола массехк проблема а. Шинна а оагlорахьара бакъдир цхьана леладу советско-финляндски гlулакхаш дlахо а дунен халкъашта юкъера хьалаш мичча бесса дале а доттагlали тешами хилара никъ хувца ца лулга lалашдеш йолча йlаьххача ханарча, принципиальни факторий ларда тlа лоаттаде лаьрхlа шоаш хилар. Цунца дувзаденна къаьстта белгалдаьккхар 1948 шерара доттагlалах, цхьана гlулакхаш леладарах, вlаши новкъостал дарах дола Договор йlаьххача хана лоархlам болаш хилар, хlаьта иштта цун ха XXI-гlа бlаьшере йолаяллалца йlаьхъяро цун еррига принципаши положенеши вахара низ болаш хилар, советско-финляндски дикача лоалахой гlулакхий перспективашта тешшаме гаранти луш хилар.

М. С. Горбачевеи М. Койвистоси хьакхайкадир торгово-экономически, культурни, кхыча доакъошка цхьана леладу политически, гlулакхаш, цхьатаррарча бокъонегlа леладу бувзамаш, дунен халкъашта юкъерча арене вlаши дага а дувлаш чакхдоаха беркате гlулакхаш кlоаргдар шинна а мехка халкъий хьашташа, Европе кхерамзлеи цхьана леладу гlулакхаши чlоагlдара дешаша ма яххара хургдар аьнна шоашта хеташ хилар.

Дунен халкъашта юкъерча проблемашта дlа-юха дагабувлача хана бакъдаьд тlема кхерам ма могга дlабаккха, сихдаь хьадеш лагта герзаш, къаьстта а ядерни дараш, юхакъовла, космоса милитаризаци ца яйта гlертанза дарг ца хилар, еррига пачхаьлкхенаша машар тlехьа цхьана леладу гlулакхаш вlаштlехьдахара, пачхаьлкхенашта юкъера отношенеш кхохкам кlаьдбарен вlаши тешам хиларен хьарсам чу юха чуйоалаяра ма могга гlо де дезаш хилар.

Президента М. Койвистос лаккха мах бир моллагlча тайпара дой а ядерни герза деча тохкамашта цхьан оагlонгахьара мораторн а оттаяь, иззаморг дара США тlахьийхача, ООН Генеральни Ассамблея 40-ча сессе ден повесткана космически аре милитаризаци хургйоацача хьалашка машара караерзаеча дунен халкъашта юкъе цхьана гlулакхаш леладарах дола дош юкъедахьа аьнна предложени еннача Советски Союза кердача арахьарча политически инициативай.

Советски оагlонгахьара дика мах бир Европа къулбаседехьа кхерамзлеи сатеми чlоагlбара тlадерзадаь Финлянде леладеча гlулакхий, хьакхайкадир из район халкъашта юкъера кхохками довнаши латташ ца хилийтара гlо де кийча хилар. Цунца дувзаденна чlоагтlа лоархlаме я европейски Къулбаседе ядерни герзах мукъа йола зона я аьнна хьакхайкаяра хьакъехьара Финлянде предложени.

М. С. Горбачевеи М. Койвистоси хьакхайкадир цхьана леладеча советско-финляндски гlулакхий принципиальни дешаш дувцеи къестадеи, машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи чlоагlъяра дешашта цхьана доагlа наькъаш леха йиш хулийташ йола СССР-еи Финляндеи кулгалхой вlашагlбеттабалара практика дlахокхахьара шоаш тlехьа хилар.

Президента М. Койвистос бакъдир КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев Финлянде хьийха хилар. Из хьехар баркал оалаш тlанйцад.

Цу дийннахье а Кремле шу оттадир М. Койвистон цун сесагеи сийна. Безамеи доттагlал долаши чакхъяьнна ха шун тlа йоаккхаш цига бар М. С. Горбачеви А. А. Громыкои шоай исташца, хlаьта иштта советски финляндскии оагlонгахьара кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

12-гlа ДЕКАДА

Лаьрхlар кхоачашду

2320 тонн шуреи 520 тонн дулхи пачхаьлкхенга дохка дезаш ба карарча шера Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш леладераш. Хlаьта бархl бетта планаш дикка тlеххоачаш а еш цар дlаденнад 405 тонн дулхи 1580 тонн шуреи.

— КПСС XXVII съезда дикача совгlаташ ца а накъабахара хьинар айденна къахьегаш ба кхаь а фермера болхлой. Цар декхар тlанйцад пачхаьлкхенга дулх дохкара план Сийлахьбоккхача Октябра 68 шу дузача деношкеи хlаьта шура дlаялара план 20 декабрь хьатlаотташи кхоачашъе, — йоах совхоза парткома секретара Батыжев Хьасана.

Кlал кlийле йолаш да цо яхар. Хьайбашкара хьайоаха продукташ тlа тlа дукхагlа а хулийташ беркате къахьег цар. Иштта, дlадахача шераца нийсйича укх шера бархl бетта совхозе гlолла хlара кхоабача lаттагара яьккха шура 279 килограмм дукхагlа я. Укх шера дулха лаьрхlа пачхаьлкхенна дlаденнача хьайбай хlаране дозал 352 килограмм хиннад — соахка хинначул 31,8 процент дукхагlа.

Хlанз юкъера лаьрхlача хlара lаттагара 7, 9 килограмм шура йоаккх цига — 1984 шераца нийсйича 1,6 килограмм дукхагlа. Дулха лаьрхlа дола хьайбаш дорста деш кхоалеяш а йолаш къаьста моттиг я совхозе. Октябрь бетта хlаране дозал 380 килограмм а йолаш царех 250 бежан дlадала перхlаш бе совхоза специалисташ.

Шуреи дулхи даккхаре планаш ханал хьалха кхоачашъе аьттув боал цахаддаш дикача мошаца доакъарца хьайбаш кхоабаш хиларах. Из конвейерагlа санна лоаттаду механизаторaша.

Фермай коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Тимурзиев lалихана кулгалдеш йола шурий комплекса яр.

Деша дай бац

КПСС XXVII съезда сийна доккхагlдола социалистически декхараш тlа а ийца, укх шера заданел совгlа массехк миллион сома маьха продукци арахеца дош деннадар Малгобекерча кирпишк еча завода коллективо. Цхьабакъда, ший дош кхоачаш ца дарал совгlа, дlабахача бархl бетта 4 миллион кирпишк пачхаьлкхен декхар тlадисад цунна.

Дуккха ха хьалхагlа денз хьайоагlа завод пачхаьлкхен план кхоачаш ца еш.

Цхьацца бахьанаш а лехаш цу кхоачамбоацаращца дlатарбеннаб, цудухьа дукха сагота болчоа тара бац предприяте кулгалхой.

Заводе я керда столови, болхлошта салаlа дика помещенеш. Бакъда, этта хьал дикагlча оагlорахьа хувцара наькха къахьегам лерттlа вlаштlехьбоаккхаш бац завода кулгалхой. Юстаре латт цу гlулакха партийни, профсоюзни организацеш а. Цар наха юкъе вlалла а бац, ала мегаргда, политико - кхетама болх, вlаштlехьъяьккхаяц социалистически яхь.

Хlаьта дуккхача хана денз къахьегаш, йоккха опыт йолаш нах ба заводе. Уж ба З. Эржапова, М. Кортоев, кхыбараш.

Тахан, дерригa советски халкъ КПСС XXVII съезда шоашкара дикагlа дола къахьегама совгlаташ кийчдеш долча хана, ла йиш йолаш дац Малгобекски кирпишк еча заводе доаллар.

ХЬУВКЪАМ-85

Ялата лаьрхlа укх шера шоаш хьалкхеяь хьажкlаш чуэцаш боахк Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза механизаторaш. Царна юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагlа хьокхамаш гойташ болх бу «Херсонец-200» яха комбайн лелаеш волча Расуев lаддрахьмана. Цхьа ди дlадахийтац цо цаlи ахи балха норма кхоачаш ца еш.

СУРТАШ ТIА: «Горец» совхоза хьажкlаш чуэцаш йоахк комбайнаш; хьалхалатта механизатор Расуев lаддрахьман.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

КПСС обкома пресс-центро хоам бу

ТЕЛЕФОН 2-66-72

Гаргагlертай гурахьа юв ялатий культураш массанахьа а сихъяь дlаювш йолаха. Республика колхозашеи совхозашен керттерча даькъе ханпахьа а дика а кийчду уж дlае еза лаьтта. **Аьха яьннай 161 эзар гектар, е планови майдах 87 процент.**

Гурахьа юв культураш дlае еза лаьтта аьха даьннад Грозненски района боахамаш. Цхьацца эзар гектар аха езаш я Наурскии Шелковскойи районаш. Хlамаш дlаюврг йола лаьтта кlезигагlа кийчдаьд свеклаш юваш йолча Шаьла, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Наьсарен районашка. Укхаза оахаргда лаьтта майдаш мукъаяларга хьежжа. Гурахьа юв культураш дlаера дола лаьтта оахилга сихде деза гудермесцийи сунженцийи.

Зябь аьхай республике 65 эзар гектар хулача майда тlа, из хул планах 41 процент. Дахача шера из ди тlаккхоачаш хинначул 15 эзар гектар дукхагlа хул из.

Зябь кийчъяра темпаш лакхъе еза таханара ди тlаккхоачаш хьалхарчо ший планови майдах 12 проценти шоллагlчо 30 проценти мара ца кийчъяьча Наурскии Шелковскойи районий боахамаша.

Дlадахача шераца нийсдича дикка лакхагlча темпаща лел республика боахамашка ялата йийна хьажкlаш чуэцара балхаш. 7,5 эзар гектар йолча майда тlара, е чуэца езача майдах 18 процент, хlанзле чуийца яьннай уж.

Хьажкlаш чуэцара, а пачхаьлкхенна дlачуялара а темпаш лакхъяьй Грозненскии Урус-Мартановскии районий боахамаша. Цар дlачуеннача хьажкlех фуна лаьрхlа я хьалхарчо еннарех 75 проценти шоллагlчо енначарех 65 проценти.

Юхагlертано леладу хьажкlаш дlачуялара гlулакх Наурски, Шелковской, Малгобекски районий боахамаша. Хlаьта цар токашна lайна хьажкlаш ондо я.

Дlахо деш латт гидуаргаш чуэцара балхаш. Еррига республика хьайийцача уж чуийцай 2,9 эзар гектар йолча майда тlара, цунах хул чуэца езача майдах 31 процент.

Боккха толам баьккхаб Шаьла района кхаш леладеча къахьегамхоша. Республике массанел хьалха кхоачашъяьй цар даьтта доаккха генараш пачхаьлкхенга дохкара пхе шера план. План 5540 тонн йолча цар дехкад 5570 тонн генараш.

Гидуаргаш кхеяра санна, иштта уж чуэцилга вlаштlехьдаккхара а даькъера Шаьлахой масал хьокхам эца мегаргболаш да.

Шерлуш латт балхий фронт республика свеклаш йийнача кхашка. Мерза овлаш хьадаьхад 1210 гектара тlара, чуэца езача майдах 13 процент хул цунах. Хьалха латт 32 процент хулача кхашкара свеклаш чуийца гудермесцаши 19 процент хула майда мукъаяьнкха ачхой-мартанхойи.

Гудермесски районе эггара лакхагlа ба хьувкъам: хlара гектара тlара чукхухь укхаза 235 центнер мерза овлаш, хlаьта «Гудермесский» совхозе — 252 центнер а.

Планови майдах 11 — 12 процент лоаца кхашкара шекар доаккха свеклаш чуийцай Грозненски, Урус-Мартана, Шаьла районий боахамаша.

Транспортникашеи свеклаш лелаерашеи де дезар да мерза овлаш уж чакхдоахача предприяте дlакхахьара темпаш лакхъяр.

ДОТТАГlЛЕН ВlАШАГlКХЕТАРАШ

Оаха хоам баь ма хиллара, вай республике енай ВНР Комаромски областера делегаци.

Шоаш баьхкача шоллагlча дийнахьа хьаьший Наурски районе хилар. Парте райкоме хиннача вlашагlкхетаре КПСС районни комитета хьалхарча секретара М. А. Карагичевас дийцар района къахьегама коллективашта юкъе социалистически яхь мишта латт.

Самардийнахьа хьаьший тlанйцар парте областной комитете. КПСС обкома шоллагlча секретара Д. Г. Завгаева дийцар боахамеи культуреи толамех.

Вlашагlкхетаре бар КПСС обкома секретараш В. И. Дмитриенко, Е. В. Тумсоев, З. А. Яндиева.

Цул тlехьагlа венгерски доттагlий вlашагlкхетар хилар Назрановски райкоме.

Вежарий республикера баьхкача хьаьшашка дlайха моаршал хаьттар КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. Мякиева. Цо дийцар КПСС XXVII съезда накъаболхаш наьсархоша даьчох, де лерхlачох.

Цул тlехьагlа хьаьший хилар Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» заводеи «40 лет Октября» совхозеи. Б. Кодзоева кулгалдеча хьажкlаш лелаеча бригада кхашка хьежар.

КПСС Центральни Комитете

(Чистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

ра советски сага а бІаьччача общества а хьашташта чакхбоаккхаш болга наха гургдолчеи кІоаргга кхетадергдолчеи тайпара вІаштІехьдаккханза даргдац гІулакх массе метте. Корта бохабанза хулга, вай вахара боарам хиларах тарра, чІоагІдар, — лоархІамегІара ерригача парте, ерригача паччахьалкхен декхар, цудухьа бІубенней юха ца доалаши кхоачашде деза из.

Корта бохабу малараш мелийташ бола коммунисташ хІанз а теркал ца беш йола факташ хоадамболлаш дІаяха езаш, тІехдаьккха корта бохабу малар меларцеи алкоголизмацеи тІатІертта лоаттабу къовсам вІаштІехьбоаккхараш а хинна дІаотта езаш я партийни комитеташ, юххьанцара парторганизацеш. Цу гІулакха хьокхаме хила беза парте членаш. Кадраш хьахоржачеи балхаш тІа ухийтачеи хана союзни республикай Компартей ЦК-ашкарча, парте крайкомашкарча, обкомашкарча, горкомашкарча, райкомашкарча партийни комиссей бехктоккхам лакхбанза, цар нравственни юхьма ярра теркалъянза, калращца беча берригача балха тІа массаза а из кхоачашданза, отчетно-хоржамий партийни собранешкеи конференцешкеи корта баханза дола вахара хьисап чІоагІдара дешашка массе оагІорахьара хьажанза даргдоацаш лаьрхІад.

Берригача организаторски, кхетама балха тІа теркалде доагІа тІехдаьккха малар меларца лоаттабеча къовсама толам балга юкъарчал доацаш къахьегама коллективашкарча гІулакхех, дисциплинахи порядкахи тийша хилар. ЛоархІаме да тІехдаьккха малар меларца дувзаденна моллагІа харцахьара хІамаши гІулакхаши ловргдоаца хьал оттадеча метте цар лоаца дакъа дІахо а боккъонца доккхагІа хилийтар, цу гІулакха профсоюзни организацей хьинар а кулгалхойи специалистийи шоай бехктоккхам а лакхбар. ВІалла мело а ца еш, цІендаь дІадаккха деза миччa бесса менна а производстве корта бохабу малар мелга, менна беха а болаш балха ухаш йола факташ.

Корта баханза дола вахара хьисап бахьан долаш хІара дезало, юрто, поселко, городо къовсам лоаттабергболча тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх. Цу дерригача хІамаща йиш хулийтаргья бІаьччача мехкара хьал овлангара деnз хувца.

ТІехдаьккха малар меларца лоаттабеча къовсама кхы а доккхагІча хьинарцеи лаьрххІаи комсомол, мехкаберрига кагирхой гІовттарга погдоахаш я КПСС ЦК. ХьатІакхувш дола ноахал тІехдаьккха малар меларца, коммунистически морала нормашта кІезиг-дукха даьина а тІерадувларца машар хургбоацача уйланца хьалкхедергдолаш, общества пайдана бола къахьегами кагирхоша дика салоІилгеи вІаштІехьдакнхара ерригача формаша къона саг хьалкхевара гІо дергдолаш даим йоакхо е езаш я комсомольски организацеш.

Белгалдаьккхад, дуккхача министерствашеи ведомствашеи, моттигашкарча советскии боахамеи органаша промышленноста кхачан доакъой, торговле, общественни кхачан предприятей болх шортига эргабоахаш хилар, кхы тІа а товарни ресурсаш, къаьстта а моттигерча материалехи бийдалахи яраш, лахара хІанз а хила йоаггІаш йола инициатива ца хилар. Товарооборота структура эргаьккха тоаяра чакхдаханза даргдоаца гІулакхаш массанахьа а дахац чакх. дуккхача моттигашка во вІаштІехьдаьккхад шортта долаш дола товараш дохкилга. Бахача наха эшараш кхоачашдац деча гІулакхий дукхалои дикалои.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, халкъа депутатий краевойи областнойи Советий исполкомашта, СССР министерстваштеи ведомстваштеи тІадиллад хоатташ дола товараш дукхагІа хьадараи моллагІча ведомствана кара яле а промышленни предприятешка къахьегамхошта деча гІулакхий объем йоккха яраи тІадерзадаь практически гІулакхаш кийчдареи чакхдахареи болх сихбелга. ЧхьагІараш-къаракъаш ду цхьайола заводаши цехаши корта бохабеш доаца малараши кхачан продукташи арахецаргйолаш кийчъяра болх сихбелга. Комплексни бытовой гІулакхаш дара система хьаяра къаьстта уйла тІайохийтилга, бахача наха тІехь-тІехьа дукхагІа эшаш хулаш долча хІамашца царна бизза кхоачамбелга вІаштІехьдаккха а гІерташ, гІулакхаш дара сфера шеръелгеи эргаьккха тоаелгеи.

Союзнии автономнии республикай Министрий Советаша, моттигерча Советий исполкомаша, СССР торговле Министерства, Центросоюзо, шоай торгови сеть йолча министерствашеи ведомствашеи кхы тІа а гІулакхаш чакхдаха деза чхьагІараш-къаракъаш дохкилга лертІадаккхара. Уж дохкара оттаь порядок тешшаме кхоачашъяра, спекуляции кхыдола зуламе гІулакхаши юкъера дІадоахаш дола хьал вІаштІехьдаккхара. Стационарнии кагийрозничнии торгови сете корта бохабеш доаца малараш, квас, сокаш, морожни, керда баьцадаараш, сом, комсаш дикка дукхагІа кийчъелгеи йохкилгеи Іалашде деза. Общественни кхачан йоккха йоацача узкоспециализировании предприятей сеть хийцца дегІаккхувла еза, цу гІулакха лаьрххІа хьалъяьча помещенеехи иштта зданей эггара кІалхарча этажохи пайда а эцаш, майдашка кафеши торгови гІулакхаш ду кхыйола объекташи ехкилга вІаштІехьдаккха деза. ГІулакхаш чакхдаха деза кулинарни, кондитерски хІамаш, ахфабрикаташ, кхыйола продукци хьаяра объемаш йоккхагІа яраи уж дукхагІа йохкараи. Цу гІулакха хиланза яргйоаца оборудовани дукхагІа хьаелга оттаде деза.

НийсагІа лаьрхІад 1986 шера денз СССР экономически социальнои дегІайоалаяра планашка корта бохабу малараш дохкара объемаш юкъера дІа а йоахаш розничнии товарооборота планировани елга. Торговле, общественни кхачан предприятейи организацейи болхлой, хІаьта иштта царна доал деча органий гІулакхий мах белгеи царна стимулировани елгеи корта бохабу малараш дохкара объемаш даькъе ца лоархІаш чакхдоахалда.

Боккъонаш лораеча органий берригача болхлоша пьянстваца дувзаденна боккъонаш телхаярца лоаттабеча къовсаме шоай декхараш духьале йоацаш кхоачашделга, алкоголизмана духьалара законодательство дизза чакхдоахилга; общества пайдана болча къахьегама юстара бувлача, къахьеганза хьатІадоамІачох бахача де доагІар делга Іалашде дезаш йолча СССР прокуратура, СССР МВД, СССР юстице Министерства болх чІоагІбанза барг ца хилар белгалдаьккхад.

Прокуратура, милице, суда органий балха координаци, корта бохабу малар тІехдахарца къовсам лоаттабара йолча комиссешцара, халкъа дружинашцара, новкъостий судашцара, кхыча общественни организацешцара цар бувзам тоабе боагІа. Боккъонаш толхаяьраш таІазар ца деш бутаргбоаца гІулакх вІаштІехьдаккха деза.

СССР унахцІено лораяра Министерства моттигашкарча советскии боахамеи органашца цхьана чІоагІбе беза предприятешкарчеи организацешкарчеи наркологически диспансерий, отделеней, кабинетий дІахо дегІайоалаяра беш бола болх, цар гІулакхий эффективность лакхъе, профилактически болхи алкоголизмана духьалара пропаганди цІенхаштта тоае еза.

Соцам тІа белгалдоаккх, дуккхача советски органаша, профсоюзни, комсомольски организацеша къахьегамхоша лерттІа салоІилга вІаштІехьдоаккхача метте хІанз а шоай хьинар дизза хьахьокхаш ца хилар. Культура учреждeней спортивни гІирсийи цхьа дакъа хьалхагІа а мо мара ший биззача низаца болх беш дац, дуккха моттигаш нийслу шоай доацача гІулакхашта царех пайда ийбеш. Шортига дІайоаржаю алкоголизм юкъе ца йоагІа обрядаш. Кхоачам болаш хьинаре леладац концертни гІулакхаш, фильмаш хьувкхилга, шортига шеръю туризми экскурсеши.

Творчески союзашца, шоай лоІамеча обществашца цхьана къахьегамхой, эггара хьалха кагирхой, мукъа ха цар хьашташ кхоачашдеш йолча занятеша дІалаьца хулга вІаштІехьдаккха дезаш я ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, СССР культура Министерство, СССР Министрий Советера физически культуранеи спортан йола Комитет. Клубни учрежденейи спортивни гІирсийи балха режим эргаяккха йоагІа, сайренашка, мукъачеи дезачеи деношка царех биззагІа пайда эцилга теркал а деш.

Культуран салаІареи паркашка, городской скверашка а майдашка а, нах бахача микрорайонашка, салоІача базашка вІаштІехьъяха еза алкоголизмана духьалара лостам болаш йола оркестрий, художественни самодеятельноста коллективай выступленеш, театрий спектаклаш, дуккха нах вІашагІкхеташ дола цІейш дездеи представленеш еи, спортивни яхьаш вІашагІъехка, хьашташка хьежжа клубаш хьае еза. Хьалхашка латта декхар кхоачашдара тІаберзабаьи чулоацам дикагІа болаши бе беза кагирхой общежитешка культурнии спортивно-унахцІенони болх.

Мукъачеи дезачеи деношка къахьегамхоша салоІилга вІаштІехьдаккхара лаьрххІа планаш городашкеи нах бахача пункташкеи кийчъянза а чакхъяханза а яргйоацаш лаьрхІад. Ма могга хьаллаца еза коллективнии дезалеи салаІара формаш. Цу гІулакха юкъе керттера дакъа лоацаш хила еза халкъа депутатий моттигера Советаш.

СССР Гостелерадиона, центральнии газетийи журналийи редакцешта могадаьд тІехдаьха малараш меларцеи алкоголизмацеи лоаттабеча къовсама проблемаш дІахо а массе оагІорахьара ювцилга, моттигера келайоазув оарцагІдоаккхилга. Къаьстта уйла тІаяхийта еза корта баханза дола вахара хьисап чІоагІдара партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, къахьегама коллективашеи общественностои беча балха дикагІйолча опыта пропаганда яра. Юха ца доалаш критика е еза корта бохабеча малараш та тІера бараштa а хІаьта иштта шоашкарча паччахьалкхен гІулакхашка диллача быт унахцІена яр духьа лоаттабеча къовсама керте хила декхарийла а болаш, хІаьта а из деш боацача лакхерча гІулакхаш тІарча наха а. Хьинаре дакъа лаца деза алкоголизмана духьалара законодательство кхоачашдар духьа шерра общественни тІахьожам чакхбоахача.

КПСС Центральни Комитето къоабалъяьй тІехдаьккха малар меларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара тІадерзадаь союзнии республиканский законодательство эргадаьккха тоадара тІаерзаяь мероприятеш, хьакхайкадаьд, ерригa къахьегама коллективаша, общественни организацеша, хІара советски гражданина цу къовсама юкъе кхы а хьинарегІа дакъа лоацаргдолгах ше дог тийша хилар.

Коммуниста нравственни декхар

КЕРТТЕРА ОАМАЛ — МАСАЛ ГОЙТАР

— БІарг дІа ма кхоачча дІадолхаш да къонача, баьццарча гаьнийи нийса мугІараш. Кховзткъеи итт гектар совгІа майда дІалоац цар. Оасар доацаш, дика лостам болаш, цІена я гаьнашта юкъера моттигаш. Къона яле а цох геттара дика беш хургхилар гуш да хІанззе а. Беса хоза, дозала доккхий, чама мерза болаш да гаьнаш тІа лета цІе, кІай, сийна Іажаш. Цу беша доал деш ер я коммунист Несерхоев Вахийт кулгалду бригада. Дукха къахьийгад цо ший новкъосташца цхьана из иштта хоза, бІарг тІаоттаргболаш хилийтара.

— Дог тийша да тхо шийтталагІча пятилетка хьалхарча шера план а оахоша ханал хьалха кхоачашъергхиларах, — яхаш дувц бригадира вела а къежаш.

Дикача хьувкъамо даим а дог деладу наьха, бакъда наггахьа волчоа мара хац Вахийта а цун новкъосташа а цу беша мел къахьийгад, хІара га лорае гІерташ мел Іунал даьд. Из тахан къаьгга гуш да. Кхы кІезигагІа къахьийта Іийналц из барттайна коллектив къаьнача шоай бешара дика кхаьча сом цхьаккха Іаж ца бойташ чуэцара а из паччахьалкхенга бохкара а.

— Доккха хьинар, опыт йола бригадир ва Несерхоев, — йоах коллективо. Цо укх совхозе бригадир волаш болх беча юкъа цхьаккха а шу дІададахадац цун бригадо план кхоачаш ца еш. Цунна хов наха эшар фуд; царца дувца, оалаш ма хиллара, цар дег тІа кхача. Імерзеи безамеи ва нахаца, со бригадир ва, сона дукхагІа хов ца оалаш, кура-сонта воацаш, коллективаца дага а воалаш кхоачашду ший декхараш, кулгалду бригадана.

Цахаддаш айбу цо ший политически сакхетам, балха говзал.

Юрт, лаьтта, къахьегам дукха безача нахах ва Несерхоев Вахийт. Цудухьа дийзад цо ший деррига а вахар юртаца, лаьттанцарча къахьегамца. Ер ткъаь кхойтталагІа шу да къахьегама никъ цо дІаболабаь. ХІаьта, «Пригородный» совхозе болх бу ткъаь ворхІ шу даьннад. Цу юкъа цо болх баьб трактористалла, комбайнералла, шофералла, механикалла. Цхьабакъда миччахьа ше къахьеге а, цІена кхоачашдаьд Вахийта шийна хьалхашка латта декхараш. 1983 шера тІехдика дешаці йистеяьхар цо шера йола бригадира курсаш. ХІаьта болх беше а заочно дешаш 1976 шера йистеяьккхар Вахийта Серноводски юртбоахама техникум. Итт шу даьннад из бригадир вола. Цу юкъа даим хьалхле лелаеш хьайоагІа цун бригада.

Шоай боахаме эггара хьалха бригадни подряда тІа яьнай из. Даим а хьалхашка латта декхараш довзаш, къахьегама дисциплина лакха йолаш, дисциплина чІоагІа йолаш, барттайна коллектив я из керте латтар. Хувца а ца луш болх беш ткъаь итт совгІа саг ва цу бригаде. ХІаьта сом чуэца болабелча уж кхы а дукхагІа хул. Дешархой, студенташ хул царна гІо деш. Цу хана кхы а совбоал бригадира болх, дукхагІа хул хьажа веза, кулгалде деза моттигаш. Цхьабакъда, массанахьа болх дика вІаштІехьбаккха, шоашта гІонна баьхкачарца хоза дувца, декхараш дІадовзийта, болх дика дІабахьара царна эшар сихха Іалашде вІаштІехьдоал Вахийта.

ХІанз сихъенна сом чуэцаш я Несерхоева бригада.

— Укх шера тха бригадо лелаеш 46 гектар сом болаш йолеи 75 гектар къонеи бешамаш я. 650 тонн сом бохка безаш да тхо. Из декхар оаха кхоачашдергда. ХІанзлехьа а оаха дІабеннаб 580 тонн сом.

Цул совгІа баьцадаараш а да оаха леладеш. Цар план я 150 тонн. Из а тІехкхоачашъергъя оаха. — Тха бригадера нах дика ба, — йоах Вахийта. Цудухьа болх овсаре дІабода. Къаьстта дика къахьегаш белгалбаьннаб Алхазурова Рукъет, Гадаева, Зулай, Шамаева Іайшет, Арсанукаева Зара, Бисултанов Бай-Али, иштта кхыбараш. Шера план толаме кхоачашъяь, тІадоагІача шера хьувкъама дика лард а елла накъагІоргда тхо вай парте 27-ча съезда — йоах Несерхоева.

Хьалха латтача цу бригадагара хьокхам а эцаш къахьегаш я совхоза кхыйола бригадаш а. Цхьабакъда, бригадир хинна Іац из. Цо доккха дакъа лоац юкъарча вахаре а. Из ва совхоза парткома член, шоай бригада партгрупорг, агитатор. Дукха низ, хьинар дІа а луш кхоачашбу цо общественни болх а.

Цул совгІа бархІ бера да а ва Вахийт. Шоай да санна нах, къахьегам безаш хьалкхув уж а. Царех цхьачар къахьегама никъ дІаболабаьб, вожаш школе дешаш да. Иштта, шоай даь никъ каралаьца цу совхозе бригадира гІонча йолаш болх беш а, юртбоахама техникуме заочно дешаш а я цар цхьа йоІ — Малика.

Школа йистеяьккхача шоай даьн йиший никъ хьал а лаьца, вож бераш а цу совхоза бешамашка балха оттаргхиларах дог тийша ва В. Несерхоев, хІана аьлча «Овланга хьежжа хул зиза» ма оалий наха.

Сомий бешамаш лелаеча доккхий толамаш дахарах денна доккха совгІат — «Знак Почета» орден я боккхача, барттайнача дезала даь, хьаьналча къахьегамхочун, дикача бригадира Несерхоев Вахийта наькха тІа лепаш.

Ю. КУРСКИЕВ.

НН. А. Р. ДОВЫДЕНКОНА, А. Ш. АКМУРЗАЕВНА «НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ МЕЛИОРАТОР» ЯХА СИЙЛАХЬА ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика мелиораце даькъе дика хІамаш карагІдувларахи дуккхача шерашка хьаьнала къахьегарахи «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни мелиоратор» яха сийлахьа цІи лойла:

Акмурзаев Абдулбек Шахидовича — Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства Аргунски гидроузланеи хий лелача системаштеи эксплуатаци яра управлене начальника;

Довыденко Андрей Романовича — Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерства Шелковской ПМК скрепера машиниста.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный.
1985 шера 16 сентябрь.

Пхи шу мара дац Адисова Раисас СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химзаводе болх бу. Бакъда, цу юкъа ше дика къахьегамхо йолга хьагойтад цо.

Грознера номер цаІ йола технически училища йистема яьккхинге а ера Раиса аппаратчикалла болх бе. Дукха дар ца ховраш, ца девзараш. Бакъда, лоаццача юкъа боккхагІа болча новкъостий гІонца йизза ший балха говзал караерзае аьттув баьлар цун.

Ерригa балха процессаш тІехдика ховш хилар бахьан долаш дукха ха йоацаш йоккхагІйола аппаратчик яьй Адисовайх.

С. ХУГАЕВА сурт.

КПСС XXVII съезда накъадолхаш

НОВКЪОСТАЛ ДУ КЕРДАЧО

Ши орден лелаеча «Грознефть» яхача производственни объединене во боацаш толам баьккха дІайолайир XI-гІа пятилетка, цул хьалха дІаяхача пятилетка заданеши тІаьйца хинна социалистически декхараши ханал хьалха кхоачаш а даь. Тахан тхо вала йиш йолаш да, карарча пятилетке а коллективо боарамагІа, дика толамаш доахаш болх бу, аьнна.

Пятилетка чакхйоалача шера кхы тІа а 70 эзар тонн мехкдаьттеи 40 миллион кубометр гаргга мехкдаьтта гави яккха лерхІ объединене.

Уж толамаш даха вІаштІехьдоал ерригача коллективо тІатеІІаи творчески къахьегар, боахама, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша организаторски болх дика бар бахьан долаш, производстве Іилма-технически прогресс сихъяра, къахьегамеи производственнии дисциплина, организованность а порядок а чІоагІъяра, тха коллектива членаша шоай декхараш сакхетам болаши творчески никъ лелабеши кхоачашдара тІаерзаьча мероприятей бІаьчча комплекс чакхъяккхар бахьан долаш.

Ховш ма дарра, мехкдаьттеи гази дукхагІа телаш хинна керттера моттигаш шоай ха яьккха яьннача, углеводородни бийдал кхоачаяла йолаеннача хьалашка болх беш я объединени. Иштта чоалханеча хьалашка объединене эффективно болх бара эггара лоархІамегІа да ерригача звеньяшка Іилма-технически прогресс дегІаккхувлари чІоагІъяри.

«Деш дола къамаьл, — аьннад КПСС ЦК хиннача июньски Совещане, — дикагІча тайпара вай керда дегІаахара, стратегически лоархІамеча лостамашка сихха дІахьалхацкахьа ахара, производства структура эргаяккхара, эффективни рельсаш тІа, управлене эффективни формашка довлара, социальни проблемаш дикагІа къестаяра хьакъехьа да».

Карарча пятилетке чІоагІа болх бу объединене мехкдаьтта дукхагІа дахара, мехкдаьттеи гази йоаха техникеи технологии эргайоахаш тоаяра, скважинаш хьалъяра, мехкдаьтта доалла моттигаш кийчъяра, мехкдаьттеи гази гулъяраи кийчъяраи.

«Грознефте» Іилма-технически прогресс сихъяра беш бола болх керттера декхараш кхоачашданза дарг ца хилар теркал а деш вІаштІехьбоах. Цу декхарех да, масала, эксплуатационни бурув тохара сухал 1,25 — 1,3-зза, тохкама бурув тохара сухал 15 процент лакхъяра чотах кІоарген тІехкІоарген скважинаш яхара цикл лоацъергйола хьалаш вІаштІехьдахар, мехкдаьтта дукхагІа доахийтаргдола керда методаш юкъейоалаярцеи мехкдаьтта даккхара балхаш дикагІа вІаштІехьдахарцеи мехкдаьтта дукхагІа дахар, кхыдараш.

Пятилетка хьайолаелча денз бурувдеттараштa енай хІанзарчарех йола бурув детта 5 керда установка. Пятилетка чакхъялале хьакхача мегаш я цу тайпара, 6000—6500 метр кІоарга бурув тоха йиш хулийташ йола кхы а массехк установка.

Бурувдеттараша йоккха эффект йолаш горни породашта бурув дийттад керда трехшарошечни осташца, вешта аьлча XI пятилетка хьайолаелча денз 80 эзар метр совгІа бурув техад горни породашта, 30—40 процент сихагІа техад бурув. Цу тайппара кходаьд 1,3 миллион совгІа сом.

Скважинаш яха бурув тохача хана тохкам беш йола керда оборудовани юкъейоалаяро йиш хулийт горизонте углеводородни бийдал я е яц ха, тІаккха, нагахьа санна из ца хуле безача маьха массехк эзар метр обсадни турбаш скважина чу оттае езаш хилац, металли цементи кхою. Укх тІехххьарча шин шера лаьттаи ченаш тохкаш йола оборудовани юкъейоалаярах 1 миллиони 400 эзари сом кходаьд.

Керда, геттара чІоагІеи ший тайпара хир а долаш айхха вІашкаотташи йола керда тайпа обсадни турбаш ух буровой предприятешта. Цо Іалашду авари йоацаш цар болх белга. Цу тайпара 10 эзар тонн турбаш чуоттаярах ах миллион гаргга сом кходир.

Тахан боккъонца бакъ а деш ала йиш йолаш да, бурув тохача хана порошока хьисапера реагенташи материалаши (утяжелителаш, лоабаташ, кхыраш) шерра юкъейоалаяра беш бола бокхеи прогрессивнии болх баь баьннаб. Из бахьан долаш вІаштІехьдаьннад пневматика новкъосталца сипучи материалаш завод - поставщик йолчара буровой маркхалаш деча метте кхаччалца хьатІаувзара процессана механизаци е. Юкъера дІадаьннад уж тІаювтташи Іойоассаеши кулг-кара ду балхаш, гІулакх доацаш йовш йола материалаш кІезигъеннай, и. кх. дІ.

Объединене промыслашка шерра фронт чулаьца даьд тІоанашка мехкдаьтта дукхагІа долийташ йола керда методаш юкъейоалаяра балхаш (мехкдаьтта тІоанашка гази Іыи чуеттар, щелочь доалла хий чуахийтар, тІоанашта чухьа ала боагабар. Цар бакъйир шоай технологически эффективность, пятилетка 4,5 шера 400 эзар тонн совгІа мехкдаьтта дукхагІа доаккхилга Іалашдир.

XI-ча пятилетке къаьстта уйла тІаахийтай потребителадІателача мехкдаьтта дикал чІоаггІа лакхъяра. Нагахьа санна 1981 шера лакхерчен 1-чеи категорегІа 71,5 процент мехкдаьтта дІаденнадале, 1984 шера 86,3 процент деннад из. Мехкдаьттеи гази яхара система эргаьккха тоаяро йиш хилийтай иштта йовш хинна мехкдаьтта газ наьха санна кІезигъе. ХІанз газах пайда эцара коэффициент 96 процентага дІанхоачаяьй объединене. Из хьокхам ерригача отрасле а лакхагІа лоархІаш ба.

Ховш да, мехкдаьттеи гази йоахача моллагІча предприяте керттера рузкъа лаьттан ченашкара углеводородни бийдал йоахача скважинай фонд йолга. Из вІаштІехьа лоаттаяра скважинашта капитальнии текущии ремонт еча бригадашта дуккха а дукхагІа тІабетта мухь кхухьаш йола мобильни установкаш еннай. Цу дерригача хІамаша йиш хилийтай ремонт ца эшаш скважинаша болх беш йоаккха ха 9 дибийсангара 110 ди-бийсанга кхоачаеш йІаьхъе.

Промыслашкарча халача балхашта механизаци яра 30 промыслови агрегат оттаьй. ХІаьта пятилетка хьайолаелча денз чакхъяьккхай халача балхашта механизаци яра тІаерзаяь 40 йоккха мероприяти, цудухьа йиш хилай механизаце боарам «Грознефте» 85 процентага кхоачабе.

Объединене ерригача НГДУ-шка дІахо балхаш даьд «СевКавНИПИнефть» яхача институтаца цхьана мехкдаьтта дукхагІа доахийта керда технологически процессаш юкъейоалаяра — доккхийча боарамашка юкъекхиххьай зуламе отложенеш (кІувнаш, парафин, кхыяраш) йошайий дІа-юха еш йола растворителаш. Хий чу ца дайтара юкъейоалаяьй керда реагенташ (коача кизга, цкъара болх баь яьина кислоташ, полимербитумни материалаш, кхыяраш). Цу балхо йиш хилийтар XI пятилетке кхы тІа а 80 эзар тонн мехкдаьтта даккхеи 26 миллион кубометр совгІа мехкдаьттаца йоагІа газ яккхеи;

«Грознефте» чоалхане технически проблемаш къестаеча дикка доккха дакъа лоац производства новаторашa — тха башха-дикача рационализаторашеи изобретателашеи. XI пятилетка рационализаторски фонде 15 миллион совгІа сом дилла йиш хилийта йола 6600 совгІа предложении 52 изобретении юкъейнхьай цар.

Иштта да Іилма-технически прогресс сихъяр духьа «Грознефте» деча балхех керттердараш. Лакхе дийцача балхех дуккха дараш XII пятилетке дІахо дергдолаши дегІадоаладергдолаши да. Кхы а эффективнегІа йола мероприятеш юкъекхувларгъя тха мехкдаьтта производствана интенсификаци яра. Цу ерригнеша лерхІар юкъара цхьа декхар кхоачашделга да — мехкдаьттеи гази йоалла керда моттигаш лахар, хІанз тха йолаш йолча бийдала ресурсех дуккха а дикагІа пайда эцар.

Лоацца аьлча, XII-ча пятилетке бе безар хала, сий долаш, бехктоккхаме, хІаьта вІалла шеко а йоацаш, творчески бе безаш болх ба.

Мехкдаьттахоша шоай деррига низаш тІадохийтаргда XI пятилетка заданеш толаме чакх а яьха, КПСС XXVII съезда дикача толамашца накъабахара а вай социалистически Даьхен доагораэнергетически комплекс дегІайоалаеча шоашкара доаггІаш дола дакъа лацара а.

Р. ТУРЛОВ,
«Грознефть» объединене инженер.

УКРАИНСКИ ССР. Лелача кемашта управлени еш йола центр болх бе йолаеннай Ленина орден лелаеча Одесски форда торгови порте.

Эггара кердагІа радиолокационни оборудоване йиш хулийтаргья лист-листа лелача кемашта управлени а е хІаьта иштта таро лургья чоалханеча моттигашкеи порташта тІакхоачачеи лоцмански тІахьожам боацаш кемаш чакхдаха.

Деннеи бийсаннеи йоагІача информацена обработка еча хана вычислительни техниках пайда эцаро йиш хулийтаргья экономически никъ бара кемай капитанашта рекомендацеш тела, тІаккха дикка кІезигагІа дІаухийтаргья йоаго хІама а наькъа даьначa хана кемо сеца латташ йоаю ха а, таро хулийтаргья хІара шера миллион сомал дукхагІа ахча кходе.

СУРТА ТІА: Одесски форда торгови портера лелача кемашта управлени еш йола центр.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

IАН КИЙЧО МИШТА Ю?

ГIУЛАКХАШ ЦХЬАТАРРА ДАЦ

Массехк ди даьлча хьайбаш Iан замалахьа чусоцадара ха хьатIакхоач. Из лоархIаме гIулакх чакхдаккхарама хулла дикагIа кийчо е еза. Хьайбаш чусоцадара хIанззе а кийча хила еза еррига помещенеш. Кхоачам баь хила беза мошачеи гIожачеи доакъарашца. Сунженски районе уж балхаш миштa чакхдоах хьожаш хилар укх деношка тха рейдови бригада.

Дика пайда беш бола боахам санна лоархIаш я цу районе ЦIеча Эскара цIерагIа колхоз. Детташ дола деррига доахан, хIаьта уж 716 да, цхьан ферме леладу. Дукха шура а йоаккх царна доал деш болча хьайбаш леладераша. Ферма учетчика А. Ни яхачох, бархI бетта планал дукхагIа 50 тонн совгIа шура яьккхай.

Цу хьокхамашка хьежача деррига вIаштIехьа да, саготде дезаш хIама дац, аьнна хет. Цхьабакъда, техкача гучадаьлар из ишта доацилга. Хьайбай помещенеш гоняра балхаш хIанз а дIадоладанза да укхаза. Ферма техника-осеминатора Н. З. Берсегяна ма яххара, цунах лаьца хIанз а дувцаш къамаьлаш мара кхы хIама дац колхоза правлене а парткоме а. ХIаьта де дезаш дукха балхаш да. Хьайбай ерригача помещенешка тоаде дезаш да тховнаш, кораш кизгаш доацаш латт. Цудухьа мух ловз цар чу гIолла. Ца тоайнча яргъяц цар кIийленаш. БIеха, лостам боацаш я лелийта доахан арадоаха моттигаш. Царна гонахьа яь карт ехай.

Фуд бахьан? Кхыбола кулгалхой кора а ца боагIаш учетчикага Нигеи техникага-осеминаторга Барсегянагеи ду оаха из хаттар. Гучадоал, хIанзарча ферме каст-каста цамогаш хуландаь, доахан Iан замалахьа хьалха коатIара оалхазараш леладаьча помещенешка оттаде лаьрхIалга. Кхийшта реконструкци еш латт цига. Цхьабакъда, из яь яла гаьна я хIанз а. Болхлой тоъац, ардакх, кхы тайпа материалаш яц.

Колхоз къе, уж материалаш Iалашъе низ боацаш я, болхлой лаха хала да, аьнна дац из. Деррига фуд аьлча, — болх вIаштIехьбаккха саг ца хилар. Хьайбаш Iан замалахьа чусоцаде кийчо ярах колхоза кулгалхой дог лазаш бац.

РЕЙД

Масала, хьун материалаш Тхов тоабара, кIийле яраз, доахан арадоахача моттига гонахьа карт яра, кхычунна эша ардакх, СибарегIарэ хьатIаярга а ца хьежаш, Сунженски леспромхоза хьунах яккха йиш яр хийцца. Цхьабакъда, цу гIулакха меттахьа хьовш бац колхоза кулгалхой. Безам хилча оарцагIбаха йиш яр нах а. ДоагIа ахча дIалуш хилча хьайбаш леладераш шоаш а оттаргбар помещенеш тоае.

ДиълагIа шу да колхозе доакъара цех хьаеш латта. Цхьабакъда, болх бе из маца йолайолийтаргъя белгалла хIанз а ховш дац.

Хьайбаш Iангара дахара во кхоачам баьб доакъарашца а. Укх шера Iалашдаьр соахкарчул а кIезигагIа да. Цул совгIа, дукхагIдар хьайбаш латтаргдолча хьатIаданза да. ХIанзачул тIехьагIа кхы тIа а из кийчде гаронаш а яц. Из кхыча боахамашкара дехаш а ийдеш а лела безаргба цу боахама кулгалхой Iан замалахьа.

Кхоачамболлаш дика кийчо яьяц хьайбаш чусоцадара Кирова цIерагIча колхозе а. Ахканарча лагерера цIа а доаладаь доахан хIанззе кхийшка дIаоттадаьд цар Карабулакерча ферме. Цхьабакъда, помещенеш кхы тIа а тоае езаш я. Шин помещене дахчан кIийленаш яц. Ехай доахан арадувлийтача моттига гонахьа яь карт. Амброзия яха зуламе йоархI я ферма коа а цунна гонахьа а хьу санна тIаьнна латташ. Хьайбаш Iангара дахара кхоачам болаш дац фермана хьатIадена доакъар а.

Механически детт доахан. Цхьабакъда, из болх бу аппараташ каст-каста йох, хIаьта уж тоаяра запасной оатхалаш а тоъац яхаш леткъ доиркаш.

Кхы дикагIа дац гIулакх «Победа» колхозе а района кхыча боахамашка а. Цхьабакъда, Iан замалахьа фермай помещенеш кийчъяра гIаьххьа опыт Iоаяь а цунах дикка пайда эцаш а дола боахамаш районе дац, аьлча бакъ хургдац. Масала, «Путь к коммунизму» колхоз.

Цу боахама шурий комплекс керда хьаяь я. Из тоаезаш а яц. Цхьабакъда, кхоалагIчеи йиълагIчеи фермашка помещенеш тиша я. Уж тIатеIIа тоаеш вийтта сагах латта ши бригада я. Цхьанне хьатIаяхьаргья яхаш а ца багIаш эша ардакх леспромхозо шоашта хьакъоастаяьча участкера енача хьух йоаккх.

Кораш, наIараш, кIийленаш, хьаьш тоадеш боахкача болхлошта мукъа болча хана хьайбаш леладераша а новкъостал ду.

ЦхьоалагIа октябрь хьатIакхачалехьа чухьа а ара а мел эшар даь а даьккха, хьайбаш чусоцадара цу боахама фермаш кийча хургхиларах шеко яц.

Цунца цхьана, хьайбаш Iангара дахара Iалашдаь доакъар планага хьежжа дац хIанз а.

Р. ЧИНТАЕВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза шурий комплекса начальник.
М. МАЗИЕВ,
«Грозненский рабочий» газета соб. корр.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

ТОЛАШАГIЙОЛА БРИГАДА

Укх тIеххьарча шерашка доккхий толамаш доахаш хьайоагIа «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода коллектив. БархI бетта планах а дика лоархIайир из. Продукци маьхала яккхара план 15 августе кхоачашъяьй, заданел совгIа бIаь эзар гаргга сома продукци арахийцай. Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад № 6 йолча цехерча Е. И. Семенченкос кулгалдеча слесарий-сборщикий бригада. Шу долалуш цо дош деннадар планал совгIа 150 домкрат вIашагIйолла. ХIанз ноябрь бетта чотагIа болх беш я из. ВIаштта шин кварталe заводе хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIача цо, хIанзалехьа планал совгIа кховзткъеи пхиъ домкрат вIашагIъеллай, кхойтта дийнахьа кходаьча электродашца болх баьб.

Из толам ши-шегIа хьахинабац. Цунга кхачара дукха къахьега дийзар. Къаьстта теркам тIабахийтар дисциплина чIоагIъяра. Из телхаер коллективаца тарлургвоацилга дIахайтар бригадира.

Дувцаш мо атта из чакхдоалий ховргда-кх, яхаш цу къамаьла раьза боацараш а нийсбелар. Бакъда, бригадиро яхар геттара нийсса а хеташ, цун оагIув хьаллаьцар дукхагIбараша. Цудухьа пхийтта минут хьалха балха хьааха барт бир цар, ше къахьегаш йола моттиг цхьалха а яьккха, ханнахьа болх дIаболабе вIаштIехьа хургдолаш.

Цхьабакъда, из барт кхоачаш ца бераш нийсбелар, уж кхыметтел балха а тIехьабувлар. Уж бехктокхаме эзанзар е бригада йоагIача премех къоастабанзар, бакъда, кхы саго гIулакх ца леладеш, шоай лоIамагIа битар. Цар фу ду хьажа. ТIаккха шоаш леладер харцахьа долга кхетадаьча Исаков Владимира, Мусаев Iаьлас, Мурадов Михаила бизза бутт баьккхар ах сахьат хьалха балха хьаухаш, халонех къехка а ца къехкаш шоашта могар деш, новкъосташа гешт дарга дог доахаш.

Лоацача юкъа хоалуш дикагIча оагIорахьа шоай оамалаш хийцача цар хIанз шоай декхар лоархI ах сахьат хьалха балха хьабахнар. Цудухьа иштта дика къахьегача новкъосташа балха тIа доаха толамаш ца эувш дисадац. Масала, слесарь-сборщик Мурадов Михаил дукха ха йоацаш КПСС членалла дIанийцав, цеха комсомола комитета секретаралла хержав.

ТIеххьарча кхаь шера завкома членалла хорж электросварщик Исаков Владимир, слесарь-сборщик Мусаев Iаьла Грозненски городской Совета депутат ва.

Уж вай бувца новкъостий дисциплина а телхаеш тIехьабувлаш балха хьаухача хана царна администраце таIазар даь хинна даларе иштта сиха тоа ца бала мегар уж кагий нах. Укхаза говзагIа дир деррига а. Охца а ца дувцаш, шоаш ийдеш дола алапи новкъостий хьацарца даьккхалга дIахайтар. ТIаккха вокхарна эхь а хийтар...

Бригадера ветеранаша — коммунисташа Гончарь Борис Карповича, Швартигулин Евгений Степановича, кхыбараша, къонача болхлошца цу тайпара болх барах я из коллектив сакхетам лакха болаш, барт-цхьоагIо йолаш. Цудухьа доах цо балха тIа доккхий толамаш. Кхыча участкашка цар новкъостал эшаш хуле, хьем ца беш гIо де кийча ба цу бригада членаш. Масала, экспортни цехе новкъостала лакха кулг-говзал йола цхьа болхло эшаш моттиг нийсъенна хIанз цига къахьегаш ва Мусаев Iаьла.

М. БАРАХОЕВ.

Тешшаме лард йолл

Укх гурахьа 3100 гектара тIа кIаи мукхи дIабе безаш да тхо. Шоай ханнахьеи агротехнически бокъонашца дIа ма деххареи балхаш чакхдахарах тийша хургба шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера хьалкхедаьча ялата хьувкъам.

Из кхета а деш укх шера хьалкхеяь хинна цхьайола культураш чуийца йоаллаше а лаьтта аха болабелар совхоза механизатораш. 16 сентябрь хьатIакхоачаш ялат дIаде мара ца дезаш кийчдаь Iодиллад 1600 гектар хулаш дола лаьтта. Цу тIа укх деношка кIаи мукхи дIабе долалургда тхо. Хьалххе а кийчдаьд цхьоалагIча классах дола фу, регулировка яьй сеялкашта. Лоацца аьлча, 1 октябрь хьатIакхачалехьа ши эзар гаргга гектар хулача лаьтта ялат дIадийна доаккхаргда.

Укх шера 300 гектара тIа дIаде деза интенсивни технологегIа хьалкхедергдола кIа а. Из дика хьувкъадара де мел деза балхаш деш я тха агрономически служба: хьакъоастадаьд лаьтта, цу тIа дIадувргдола фу, йоакхо яьй минеральни удобренеш Iалашъяра, белгалъяьхай цунца дувзаденна балхаш чакхдаха деза ханаш, механизатораштеи бригадираштеи дIайовзийтай интенсивни технологегIа ялат хьалкхедара бокъонаш. Цу хьисапе кIа дIадувргда оаха 5—15 октября деношка. Назрановски района хьалех из аггара оптимальнегIа йола ха я. Цунца дувзаденна балхаш шоай ханнахьеи дикеи чакхдахара хаддаиза тIахьожам лоаттабеш хургба совхоза агрономаш.

Дукха лаьтта да хIанзчул тIехьагIа тха механизаторчий кийчде дезар. 500 гектар шекара свеклаш тIайолеи 700 гектар июль бетта мошача доакъара лаьрхIа хьажкIаш дIайийнеи дола лаьтташ цу культурай хьувкъам сиха чу а ийца мукъадаха дезаш да укх гурахьа планагIа дIаде деза ялат дIадера. Лоацца аьлча, кIезига балхаш дац хIанзчул тIехьагIа механизатораша де дезараш.

Шоай ханнахьеи дикеи уж чакхдахар тийша да техниках. Цхьабакъда, лелара коэффициент лакха йолаш цо болх бара республика а района а «Сельхозтехника» тхона кIезига новкъостал ду. Иштта, дикка ха я К-700 яха низ бола ши трактор доагора насосаши передачай коробкаши йоацаш Барсукински отделене латта. Уж санна йола цхьацца агрегаташ телха Т-150 марках йола кхо трактор латт НаьсарКертерча отделене. Царел совгIа кхы тIа ДТ-75 яха пхи трактор а латт болх ца беш мотораши тайп-тайпара чоалхане агрегаташи ярга хьежаш Плиевски Альтиевски отделенешка.

Уж трактораш болх беш яларе дукха дикагIа дIагIоргдар совхоза кхашкара балхаш. Тха тхоай аьттув балац уж эшаш йола агрегаташ лаха. «Сельхозтехника» специалисташ оарцагIбаьлча корайоагIарг а яр ужаш. Цар тхоашта новкъостал дар догдоахаш да тхо.

Ший ханнахьеи дикеи ялат дIадийна даккхара шоай низ дIакхоачар ду йоккха балха опыт йолча механизатораша. ХIара дийнахьа 15—16 гектар лаьтта оах, нормех аха доагIар 12 гектар долаш К-700 яхача тракторашца Сукиев Туханеи Осканов Солтмурадеи, цаIи ахи балха норма кхоачашъю ДТ-75 яхараш лехкаш болча Лолахоев Мувсас, Бичиев Къурейша, шоашкара масал гойташ дика къахьег Цуатольговгiар дас Уматгиреи воIа Абубакареи, кхыбараша.

Тайп-тайпара халонаш нийслой а деррига низаш тIадерзадергда гуйрана балхаш чакхдахара.

1986 шера дика хьувкъам болаш еррига лаьттан культураш хьалкхеяра тешшаме лард йоллар — КПСС XXVII съезда тха совхоза къахьегамхоша лу совгIат да.

Б. ДУДАРОВ,
«Назрановский» совхоза директор.

НАЬНА ЛЕРАГIА

Комсаш кхеяра планаш хIара шера кхоачашъяц Малгобекски районо. Цхьабакъда, шоай декхарех толаме лоархIабеш дукха бригадаш, нах ба цига из культура лелаераштa юкъе. Масала, Горьке цIерагIча совхозера Чапанова IайнаI. Дезала подрядагIа болх белга районе эггара хьалха цо юкъедоаладир. Ший берашца цхьана дIа а егIа 19 гектара тIа дика комсий беш хьалкхейир. Дукхьашха хIара гектара тIара 60 центнер хьувкъам чуийцар. ТIаккха хIара шера тIакхеташ а бар.

ХIанз пенсе я Чапанова. ХIаьта цо дIалоладаь гIулакх цун йоIо — Гарданова Маржана хьаллаьцад.

— Комсаш лелаелга навас дезадалийтад сона, — йоах Маржана. — Цо Iомаьй со уж дIайогIа а дика хьувкъаяра царна эша доал де а.

Итт класс чакхъяьккхачул тIехьагIа Серноводски юртбоахама техникуме заочно деша яхар Маржан. Цига хьехаш дар наьнаца комсий беша къахьегаш чIоагIдора. Техникум йистеяьккхачул тIехьагIа къона агроном «Кавказ» совхоза комсаш лелаеча бригадана кулгалде оттаю. ХIанз шоллагIа шу да цо из болх бу.

— «Кавказ» совхозе доал де са бригадана енна комсий беш бIаргайча унзаръяьлар со, — йоах хIанз Маржана. — Наьна бешаца нийсъе йиш йолаш яцар. ХIара гектара тIа хила езачарех ахаш а яцар комсий гаьнаш. Царех цхьаяраш къайлайоахаш дар оасар. Тоа ца йича гIулакх хургдоацаш хIаланьхинна яр шпалера.

«БIаргаш кхере а кулгаша хьаду», салаш да. Цу дешашка хьежжа, дег чура кхерам IотоIа а баь, болх бе йолаелар.

— Халонаш эшае гIулакхаца, хьехам луш доккха гIо дора сона цу хана со санна керда баьхкача специалисташта совхоза директора Султыгов Мухьмадеи отделене управляюще Гарданов Керамеи, — дувц Маржана. — ХIаьта иштта новкъостий нийсбенначул тIехьагIа, дечох гIулакх хургхиларах тийшар.

Эггара хьалха йоахо йир къонача специалиста цхьа барт бола коллектив вIашагIйоллара. Балха тIа ше а кхо ца еш, цхьаннега озабезам ца беш доагIар кхычаргара а хьадехаш йолча цунна гонахьа из санна къахьегама тIера, хьинар дола нах гулбелар.

Бригадана 96 гектар комсий беш елар. Из кхаь даькъа йийкъар, 35 гектар дезала подрядагIа лелае верхI саго дIанийцар. 21 гектар — Вознесенская станицерча юкъерча школа йоккхагIа йолча классашкарча дешархоша, хIаьта йисар 15 сагах латтача звенона дIаелар.

Болх къаьстта хьинаре дIаболабир гектарникаша Ярышева Любаси Келигова Лейласи. Лоацача юкъа дика тоайир цар шинне 5 гектара тIа йола шоай беш. Царел тIехьа ца биса гIерташ шоашта ховр, могар дора кхычар а. Оасар механизмашца, кулг кара дохадора. Из болх бе, хIаьта комсашта хулача лазарашта, зене йолча са доахача хIамаща къовсам лоаттабе комсаш лелаерашта доккха новкъостал дора механизатораша Батуев Богданеи Батаев Салаудеи.

Иштта массане цхьана хьинаре къахьийга тIеххьара дика тоайир беш. Шоай низах тийшар нах.

— Соахка паччахьалкхенна 5650 центнер комсаш дIаелар оаха, — дувц хIанз Гарданова Маржана. — ЛурчагIа хинначул диазза дукхагIа хилар уж. ХIаьта Келигова Лейласи Ярыжева Любаси шоаш доал даьча беша хIара гектара тIара 41 центнер чуера. Совхозе эггара лакхагIа бола хьокхам ба из.

Царгара масал а эцаш ший ханнахьа еIа, кхы мел эша доал даь лаьттах ехкар соахка гурахьа шоай комсаш тха бригадерча кхычар а. Из бахьан долаш шелало Iай зе данзар царна. Дика Iунал дир лаьтта кIалара хьамукъаяьхачул тIехьагIа бIаьсти а. Цудухьа дика летар. Укх деношка чуэца йолаяьй уж. ХIара гектара тIара соахка хинначул 62 процент дукхагIа йоал.

Ерригача бригаде еце а цхьацца звеношка коллективни подряд юкъейоалаяьй. Иштта къахьегаш я хIанз Аушева Марияс кулгалду звено. Ялх саг юкъевоагIа цунна. Тайп-тайпарча къамех болча нахах латта из йоккха йоаца коллектив барттайна я.

— Ер де деза Iа. ала ца дезаш, тха звенора хIаранена ховш да ший декхараш, — йоах Аушевас. — Цул совгIа болх дика е во бу хьежа дезаш дац. Хьадечох бехктокхам кхетабу массане а. Коллективни подрядагIа болх бе оттарах декхе а даьннадац. Комсаш чуийца яьхачул тIехьагIа соахкарчул дикка дукхагIа оаха ахча эцаргдолга гуш да хIанззе а. Цу хьисапе болх вIаштIехьбаккха тхона дагадохийтар тха бригадир Маржан я. Нахаца безаме, ше къахьегама тIера хиларах цун сий ду бригаде.

ХIанзалца дукхагIа чхьагIар доаккхача сортех кхейора цу боахаме комсаш. ХIаьта укх шера лаьрхIад хьалха хиннараш дIа а йоахаш керда кхачан яраш дIайогIа. Из болх Гарданова Маржана бригада тIабиллаб. Хьувкъам чуийца боаккхаше а нийлха яраш 43 гектара тIара дIа а яьха «Жемчуг-сабо» яха кхачан ераш дIайогIа йолаергъя укх гурахьа.

П. ГАГИЕВ.

Доазол дехьара

Коломб яхача парижски пригороде баха нах эгIазбигаб укхазара телефонни оборудовани еча предприяте филиал дIакъовла аьнча предпринимателаша яьча решене. Коломба «экономически пехкаш» оал цунах, хIана аьлча цу вIамигача городоке бахача бIаьш болча наха бе болх хулийт цо. Предприяти дIакъовла кийчлуши болхлой дIабахара кхерам тIабоагIаши хилар хайначул тIехьагIа Коломбе баха беррига нах гIайттаб цига балха болча болхлой га даккха.

«Юманите» тIара хьайицача сурта тIа: Iаьдала могтигерча органашкара ФКП викалаш Коломбе баха нах предприяти дIакъовлара духьала къовсам болабе оарцагIбоахаш йола листовкаш йоаржаеш ба.

ТАСС фотохроника.

Ший программа кхычарна качйолла вIаштIехьдаргдий США?

«Укх гаргарча итташ шерий керттера тIема-политически проблема я, аьнна канцлера Гельмут Кола, США стратегически оборонни инициатива (СОИ). Цхьабакъда, космоса милитаризаци яра вашингтонски плаништеи уж кхоачашъеча юкъе ФРГ-ес дакъа лаца тарлуш хиларан гонахьа еча дискуссеша хIанзле а юкъера моттиг лоац Рейнерча политически вахаре.

«Седкъашкарча тIемий» концепцена духьала яьннай малхбузен-германски профсоюзаш. «СОИ чакхъяьккхача, — хьахойт немецки профсоюзни Объединене (ОНП) председателa Эрнст Брайта, — цIаккха а ца хиннача тайпара сихлургдар герзаш хьаделга». Гитлеровски Германи Польшах лета эргIанара шу дизари дунен шоллагIа тIом болабалари ОНП кулгалхоша, активисташа, мугIареча членаша 1 сентябре белгалдаьккхар герзаш дIадахарца дувзаденна саггота гIулакхаш чакхдахара, космически герз хьадара Федеративни Республика юкъехьолга хьатIа ца лацара тIахьехарца.

Укх деношка ФРГ правительствага лаьрхIа послани яхьийтай малхбузенгермански Iилманхой йоккхача группо. «Машара хьалхара бехктокхам» яхача организацена юкъе болча Iилманхошта-естествоиспытателашта массанена а цхьатарра хетачох, СОИ чакхъяьккхаро шеко йоацаш тIема кхерам чIоагIбергбар, герзашта доазув оттадареи уж кIезигдареи лардаш бухйоахаргъяр.

«Космически герз — из хьатIайоагIача бIаьшерен проблема я яхилга бакъдолчунца нийса доагIаш дац, — белгалдоаккх Iилманхоша АСАТ яха спутникашта духьаларча системана тохкамаш дергхилар Вашингтоно хьаккхайкадарца дувзаденна. — Герзаш космосе дахьарга бодача наькъагIа эггара хьалха боаккха гIа ба цу тайпара система хьаяр».

Iилманхоша белгалдоахачох, иштта лош доацар да СОИ стимулировани е тарлу ФРГ хIанзара технологеш дегIайоалаяра. «Кхыметтел эггара аьттув болашагIа долча хьалашка а граждански отраслешта СОИ-х боала пайда 10 процентал совгIа хургбацар, — аьнна хет профессора Петер Штарлингера, «Машара хьалхара бехктокхам» яхача организаце кулгалхоех цхьанне. — Граждански проекташта юкъарчал доаццаш финансировани ярца мара вIаштIехьдаргдац Малхбузенгермански промышленноста конкуренци лелае, Iалаьмате дукха ахча космически герзий даькъе деча тохкамашкеи разработкашкеи дIаахийтаро Федеративни Республика лертгIа экономически дегIаухилга толхадергдолча метте».

Iилманхоша-естествоиспытателаша федеральни правительствагара дIадех «космически герза лохамаш, разработкаш, тохкамаш деча, дIадоаржадеча дакъа ца лоацаш Iелга, герзашта тIахьожам лоаттабара хьакъехьара йоагIаш йола соглашенеш кхоачашъяра тIехьа оттилга, космоса милитаризаци ца яйтара дош договораш а деш къоастадара дунен халкъашта юкъера ший авторитет оарцагIйоаккхилга».

Iилманхоша яхачунга тIехьтIехьа дукхагIа ладувгI ФРГ политически гIозарашка а. Царна хетар ма дарра хьалоац социал-демократашеи «баьццарчар» партеи.

«Космически герзаш хьадара программа догдоахийла йоацаш дола ядерни замалахьа эе доацаш кIалхарвалга Iалашде гIертар да, — хьаьккхайкадир СДПГ председателa Вилли Брандта 1 сентябре Мюнхене хиннача антивоенни митинге ше къамаьл деш. — Космосах гIема плацдарм яро новкъостал дергдац Лаьттан тIа во хьегаш болча миллионашта».

ФРГ правительства мишта лаьрхIай мохк «седкъашкарча тIема» юкъебахьара духьала боннски оппозицен малхбузенгермански общественноста шеррача гIозарашеи яь протест?

4 сентябре США яхай 30 сагах латта йоккха малхбузенгермански делегаци. Цуна керте ва Гельмут Кола аьтта оагIув оалаш вола федеральни канцлера ведомства арахьарча политически отдела заведующи Хорст Тельчик. Делегацена юкъебоагIа правительственни чиновникаши фирмай эксперташи. Из дIаараялале кIеззига хьалхагIа малхбузенгермански оагIоно Вашингтоне дIаяхьийтай СОИ программанеи из кхоачашъеча юкъе ФРГ фирмаша дакъа лоацаргдолча условештеи доагIаш долча 220 хаттарах латташ йола йIаьхха список.

Цхьабакъда, «Тельчика группа» кхоачаш Вашингтоне къамаьл де а космически герз хьадара балхаш дIадолалеш латтача концернашкеи лабораторешкеи яха я а кхийнадацар «цу гIулакхах» хургдар вовзаш волча Ричард Перла, США оборона министра помощника хьалхагIе а хоададаьча хана. Коллеквиум йолча хана ХДС-а гаргагIарча Конрад Аденауэра фонде цу пентагоновски эмиссара аудитори чIоагIа цец а йоалаш хьахкайкадаьд, малхбузенгермански делегаци Вашингтонера цIаяхачул тIехьагIа США администрацене ФРГ правительстванеи юкъе соглашени ергья СОИ чакхйоаккхача Малхбузен Германе дакъа лацара хьакъехьа аьнна.

«Нагахьа санна Федеративни Республико СОИ доазонел чухьа деча лехамашта мел лаьца а дакъа лоаце, США вIаштIехьдаргда космоса милитаризаци яра планишта духьале ерий мугIараш дохаде», — нийсса белгалдоаких «Дойче Фольксцайтунг» яхача газета обозревателa. Вашингтонски администрацена чIоагIа хьаьт да ФРГ оагIонгахьара СОИ хьаллаьцачул тIехьагIа, кхыдола малхбузеневропейски мехкаша тIема совле яккхара тIаерзаьлча шийн политика хьарсаме из чуоза гIортилга. СОИ доазонел чухьа Iилман-тохкама балхаш деча юкъе малхбузенгермански фирмашка дакъа лацийта раьза хиларца Бонно хьаллоац ядерни космически герзех лаьца Женеве хургйолча переговорашка духьала лаьрхIача дешашта духьала бола никъ.

Малхбузенгермански столице каст-каста дувцаш хоз «герзаш кIезигагIа а долаш кхерамзле Iалашъе», Европе вIашдухьала латтача тIема низий боарам лохбе ловш ФРГ хиларах.

Владимир МАРКОВ,
АПН соб. корр.
Бонн.

НИЗАШ ДАР — ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПОЛИТИКА

Iаьдал Зия-уль-Хака тIема администрацена бе деча гIоне паччахьалкхен Iаьдала ранге а даьккха дIаоттадаьд Пакистане сага бокъонаш телхаяри полице шийна ловр леладеш хиляри. 1977 шера 5 июле ше къамага хьалхара кхайкарал деш аьлар Зия-уль-Хака, «Оттанза даргдоаца хьалаш оттарагIа, тIема администраце указаши соцамаши хувца йиш яц цхьанна а суда». Буржуазни кIийлен тIара бокъонаши пargIатонаши дIакхайкаяь 1973 шерара конституци иштта леларгдоацаш соцадаьдар. 1981 шера март бетта тIанийцадар, 1973 шерара конституци фактически хийца дIадаьккха а юридически Iаьдал керттерча тIема администратора бе дахар чIоагIдаь а ханна дола конституционни закон, Буржуазно-демократически судебни система дIаьккхаяр, цун метта дIаоттаьяр гIема трибуналаши шарIа судаши.

Мехка хIанз а латташ я тIема положени, фактически соцабаь ба политически партейи профсоюзийи болх. Хьалха чурча гIулакхий министр хиннача ХIарона деча мукIарлонах, из отставке а вахале бархI бIаь политически гIулакхашта лаьца саг хиннав Пакистане чувоаллаш. Ма дарра аьлча, чубоахкаш бараш иттаж эзараш ба. Хьалъеш латт керда набахтенаш, шеръеш я къаьнаяраш. Ийхна я митингаши, собранеши.

«Прессахи кепайоазоно нахала йоахача материалехи» долча тIема администраце указа кIийлен тIа даим еш я кепайоазона цензура. ТIема администрацена духьалара материалаш нахалаяхарах дола указ, толхадаьча наха гуччахьа саьргаш детт, 14 шерага кхоачаш суд а йий набахта чувол, боахама конфискаци ю. Из деррига гучадаьннад дунен халкъашта юкъерча общественноста. Пакистански режимо леладеча гIулакхашта геттара чIоагIа критика ю дунен Iарча дукххача мехкашка. КIезиг-дукха яьнна а бехказа ялара, демократизаце процесс оалаш яр чакхйоаккхше аьнна кхайкадаьд тIема администраце. Цун бокъонца дола маIан латт шоай цига лелаш дола граждански бокъонаш телхаеш дола гIулакхаш къайладахьарах, мехкарча бокъонца демократизаци яр дIадехаш йолча оппозицена бера из лозунг дIадаккхарах. Цу гIулакха лаьрхIа йир Зия-уль-Хак кхы а пхе шера президента поста тIа витар законах дола хIама лаьрхIа йола референдум аьнна цIи тилла йола фарс.

КIал Пакистана кулг а долаш йолча сага бокъонаш кхайкаяьча Массане юкъарча декларацена йизза духьала йоагIаш я мехка общественни вахара еча «исламизаце» процесс. Цу лостамагIа Исламабада тIеххьара карагIдаьнна «дика хIама» да исламa кертерча догмашта пропаганда е а беррига бусалба наха керттера дина обрядаш кхоачаш мишта ю хьожаш тIахьожам лоаттабе а лаьрхIа йола «низат-а-салат» яха система юкъейоалаяр.

«Исламизаце» процесса къаьстта IатгIъай цига кIезигача наха мара ца лелабеча динах болча наха: кераста наха, индусашта, буддисташта, шииташта, исмаилиташта, кхычарна.

Ерригача группаех болча наха цхьатарра бокъонаш яла лаьрхIа да конституци, цхьабакъда мехка президент а премьер-министр а хила бокъо лац цо кIезигача наха лелабеча динех болча наха. Практике беррига наха цхьатарра бокъонаш ялара принцип массанахьа а телхаю. Даха шу чакхдоаллаш «ашура» яха шиитски дина цIей хиннача хана, масала, Iаьдалаша провокаци а яь цIий Iодохийташ вIашагIлотабир нах, шииташа ерригача исламски органашка кхычарна нийсса шоай викалаш хулга дIадехарагIа. ТIема администраце боахаш-боахаш дIабоахаш латт армерча а паччахьалкхен органашкарча лоархIаме посташ тIара а кIезигача наха мара ца леладеча диний викалаш.

Пропагандистски планe шоай ма хулла гIерт Iаьдалаш кIезигача наха мара ца леладеча динех болча наьха граждански бокъонаш телхаеш хилар къайладахьа а цар бокъонаш кхычар яраштa нийсса хилар кертагIдаккха а. Укхаза кхувл экономика хьаеча цар лоацача дакъах, къамани провинциальни ассамблеешка царна телача квотахи йола статистически даннеш. 1984 шера декабрь бетта референдум хилале хьалхха ше къамаьл деш, информаце министра кхыметтел заявлени а йир, кIезигача наха леладеча динех болча наьха бокъонаш кхыча граждании ярел а йоккхагIа я аьнна. Из бакъдара цо йоалайир ер факт: правительства духхьала кераста наха бокъо енна хилар граждански цIейш долаш спирта малараш ийде(!).

ШоллагIча сортахча граждании хьалага кхоачабеш лохбаьб Пакистане кхалнах. Берригаш а 4,3 процент мара бац мехка болх беш бола кхалнах. Аьэ эггара лохагIча хьокхамех цаI ба из. Амма болх беш болча кхалнаха а лац маIача наха нийсса цар къахьийгача а дукха кIезигагIа мара алапи.

Дискриминационни я пакистански образоване система а. Дийша болча кхалнаьха процент дукха хIама ца эшаш шозза лохагIа я маIача наьхачул. МаIача берашкеи кхал берашкеи къаьстта дешийташ я тахапара практика. Кхалнаха бокъо лац корта берзана болаш общественни моттигашка аха, города транспортаца баха йиш яц духхьал юкъ а елла кхалнаха хоадаьча отделе а болаш мара.

ТIема режимо доал деча шерашка тIакхийттад кхалнаьха бокъонаш телхаеш дола массехк закон: 1979 шера тIанийцад мар вола сесаг нахаца леларах дола закон (цу гIулакха бехкеча кхалсага тIо бетт). 1984 шера тIанийцад тешал дара хьакъехьара закон (цхьан маIача саго даь тешал шин кхалсаго даьрашта нийсса да), кхыдараш.

Шерра пайда ийбу мехка берий къахьегамах. Кепайоазоно деча хоамех, кхыметтел берашка низагIа балхаш дайташ йола лагераш а я. 1973 шера тIанийцача законо 14 шу далаиза дола бер балха дIаэцар дийхкадоллаше. Цу тIа цар баьча балхах берашта тела мах натуральни хьисапе ба (даа хIама, барзкъа, кхыдараш).

Чоалхане латт халкъа образоване дош. З. А. Бхутта правительства оттаяь йоазув ца хар дIадаккхара программа йохаьй. Дукххача дешара заведенешта денационализаци яьй, образованена еш йола ассигнованеш кIезигъяьй. 41,5 процент мара бац городе баха йоазув ховш бола нах, хIаьта юрта бахарех — 14,3 процент, городерабарех — 30,9 процент, юрта бахарех — 4,5 процент ба йоазув ховш бола кхалнах. ЮНЕСКО даннеех, беррига йоазув ховш бола нах 20,7 процент ба. Лакхерча образованега кхаьчаберригаш а массехк процент мара бац йоазув ховраштa юкъе. ВоIага-йоIага дешийтарга дIабода мах сов лакха хилар бахьан долаш, геттара къайла я лакхерча дешара заведеней наIараш мугIарерча пакистанцашта.

Геттара лоха латт Пакистане медицински гIулакхаш дара боарам. 1984 ш. цхьа лор мара кхачацар 2854 сага. Цхьа больнични маьнги бар цамогаш волча 1709 сага. Лорий гонарар сов лакха хилар бахьан долаш городе бахача къеча наьхен юрташка бахача дукхагIболча наьхеи вIалла таро а яц шоашта медицински гIулакхаш дайта. Социально-экономически бокъонех дийцача, из дош кхы а иргIа латт.

Дунен халкъашта юкъерча духь-духьача организацей теркам чIоагIа тIалаьттаб тIеххьарча шерашка Пакистане сага бокъонаш телхаяра деша. Пакистане сага бокъонаш телхаярах йола кхоъ доклад яр дукха ха йоацаш чакхъяьннача сага бокъонашта йолча ООН комиссе 41-ча сессе дIачуенна.

Уж доклад цига ювцара чIоагIа духьала дар пакистански доал ду гIозараш. Цунца дувзаденна араьккхача Пакистана МИД циркулярни нота тIа шоай хурдир цу документаш тIа кхувлаш хинна даннеш нийса яц ала гIерташ, амма цунах хIама хиланзар.

Мехка эггара реакционнегIа долча низаша доал дара форма я Пакистаца тIема режим, цун чулоацам къаьхга хьагойт сага бокъоний даькъе цо леладерзша. ХIаьта из къайладахьа йиш а яц. ТIема администраци Iаьдала керте латтача бархI шу гаргарча хана нийса хилар тешам боацаш яр практически сага бокъоний хIара аспект, хIаьта хувцамашка догдаха йиш яц духхьала бокъонца дола, дизза демократически гIулакхаш дича мара.

Евгений КУЛИКОВ.
(АПН).

Москва тахан. «Украина» яхача гостиницера дIахьежача бIаргагуча Москва-хин сурт.

В. СОБОЛЕВА сурт, ТАСС фотохроника.

ЛОАМАШ ТIА УЛЛА ГОРОД

Хоза Iалам, цIенен дукха озон долеи фо, шийлеи хьеIан лоаман хиш, минеральни хьасташ — из деррига шортта долаш я Армянски ССР-е эггара хозагIчарех йола город Дилижан.

Цкъа Дилижане хиначун укхаза юхава безам хургба. Нагахьа санна, корта хьовзабеча лакхаленашка хьувзаш бодача наькъо из кхера ца вой. Цу наькъо кхераьяц Салли Кент, ший маьра тIеххьара лоIам кхоачашбеш — кхо эзар шу ха йолча армянски каба чу цун прах дIайолла укхаза шозлагIа ена хиннай из...

1962 шера моттигерча краеведчески музее хьоашалгIа вена хинав Рокуэлл Кент. Укхаза цунна из боккха мах бола совгIат деннад. Цох йоккха дегагIоз хиннача американски художника ший массехк сурт дитад музейна. Кхыболча цIи хезача художникий суртаща цхьана музея экспонаташта юкъе хьагойташ да уж тахан а.

Туристий теркам тIаозаш лоархIаме дукха моттигаш я Дилижане а цунна гонахьа а. Юкъерча бIаьшеренашкарча армянски архитектура дошо фонд лоархIаш я Агарцинеи Гошаванкаи монастырски комплексаш. V бIаьшерен юххье армянски йоазув вIашагIделла Месроп Маштоц санна Дилижане чIоагIа лоархIаши сий деши ва эггара хьалхарча армянски бокъоний кодекса автор Мхитар Гош. Укхаза Гоша вIашагIъелла университет — Армене эггара къаьнагIчарех я. Города истори дIаьха хилар гойташ дукха хIамаш да укхаза, царна юкъе дахчах даьча цIеной балкончикаши готта улицаши а йолаш.

— ДIадахача бIаьшера дахчан хIамаех хьалъяь дукха гIишлош я укхаза, — йоах Дилижана керттерча архитектора Сейран Аветисяна. — Кхетош да царех дукххаяраш хана йIоахала тишъялар. Цу цIеношка баьха нах хIанз хьалдаьча кердача цIеношкарча фусамашка дIачуухийт оаха, хIаьта къаьна цIенош юха меттаоттадаьчул тIехьагIа топпара, дахчан хIамаш еча, кIувсаш деча моттигерча говзанчашта дIалу. ГаргагIарча цхьан — шин шера цу тайпара реставраци яьча цхьадолча цIеношка хьаелла лерхI йоккха йоаца кафеши кагирхошта дискотекаши.

Тахан Дилижан хьалъелга планах дIахьош да. Массехк шу хьалха моттигаш текхаш чIоагIа зе хулар «лоамий тIаьрьюкъе уллача города». Кхыметтел город кхычахьа, лаьтта чIоагIагIа долча моттиге дIахьолга а дар дувцаш. Республика правительства кхетош тIанийцар дилижанций хьашташ. Дуккха рузкъа къоастадир лаьтташ текхара духьаларча къовсама. Тахан цу хьакъехьа эшар даь даьннад, керттерча даькъе. ХIанз кийчъеш я 2010 шерага кхаччалца город хьалъяра план.

— Алхха цхьа моттигаш текхилга теркалдича далац тхо тIехь-тIехьа дукхагIа гIишлош хьалъеча, — йоах дIахо Сейран Аветисяна. — Хьунашта юккъе улл Дилижан. Дуккха километраш йола цунна гонахьа яда моттигаш Армене йоккхагIчарех йолча заповедника чуйоагIаш я. 22 тайпара гаьнаш, 35 тайпара оахкарий, 120 тайпара оалхазараш, 8 тайпара чкъаьрий да укхаза. Iалама атта чов хила тарлу, цудухьа из къаман ганз лораелга Iалаьмате боккха лоархIам болаш да тIехь-тIехьа дукхагIа туристаш ухача, гIишлош хьалъеча хьалашка. Тха декхар да — гонахьарча Iалама кIезигагIа зе хургдолаш, цо дукхагIа наха гIулакх дергдолаш болх вIаштIехьбаккхар.

Кхетош да города кхы проблемаш а йолгеи лоархIамгах хьежжа уж къестаелгеи.

— Тха город курортни я, — йоах КПСС городской комитета хьалхарча секретара Ревик Варданяна. — Тха беррига нах наха гIулакх деча даькъе болх беш хила беза яхилга дац из. Тха кагирхоех цхьа дакъа ший хьайдда технически лостам болаш да. Из теркал а деш хьалъяьй Дилижане «Импульс» яха машинаш ю йоккха завод. Цунна а кхы цхьайолча предприятеешта а эшача специалистий кадраш кийчъю Ереванcки политехнически института тха городерча филиале.

ХIаьта а, эггара хьалхарча аргIанна, Дилижан — курорт я. Массе а хана городе бахача нахал кхозза дукхагIа хул моттигерча санаторешка, пансионаташка, туристически базашка ахкан хана салаIа баьхкараш.

— Города дуккха проблемаш къоастае новкъостал дергда хIанз буллаш латтача машиннаькъо, — йоах дIахо Ревик Варданяна. — Из болх бе болабелча дуккха сихагIа дIадахьа йиш хургья, хIанз лерттIа транспорта бузам ца хиларо юхатетташ дола городе гIишлош хьалъелга.

Специалисташта хетачох, керда машинникъ уникальни хургба. Цун пхелагIа дакъа тоннелашка гIолла хургда, царна юкъе дIоахалга диллача вай мехка шоллагIа моттиг дIалоаца 8 километр йIаьха Меградзорски яр а йолаш. Цул совгIа дукха бIаьха боацача машиннаькъа участке хьалдаьд 20 доккха тIийи виадуки.

— Арменерча Iалама хьалашка цхьаккха хIама а атта кхачац нахага. Хала да кхертIой долча лаьтта тха ялат хьалкхеде, хала да лоамех чакхдоалаш тха наькъаш дахка а, — велакъеж Варданян. — Тха наькъа эггара дикагIа дар да, гонахьарча Iалама кIезигагIа зе дергдолаш из буллаш хилар.

Константин МАРКАРЯН, (АПН).

Керда книжка «САТУВСАМА НИЗ»

Укх деношка книжкай тикашка дохкаш да вовзаш волча нохчий яздархочун Музаев Нурдина «Сатувсама низ» яха роман. Из арахийцад Нохч-ГIалгIай книжни издательства. Музаев Нурдина произведенеех дикагIчарех цаI лоархIаш да из роман. Цун чулоацам — республика мехкдаьттахой вахар. Безаме дувц автора цар вахарах, балха гIулакхех, царна юкъерча юкъмоттигах, кхувшйоагIача къаман технически интеллигенцех.

ВАЙ МЕХКАХОЙ ТОЛАМ

Москве «Крылатское» яхача Олимпийски велотреке велосипедистий яхьаш хилар. РСФСР-а спортсменаш бар цу яхьашка дакъа лоацаш. Спартаковец Б. Бирюлькин йиъ километр йолча дистанцех шоллагIа хилар. Из толам бокъонца болча спортивни къовсаме баькккхар цо. Финале дIакхаччалца цхьаиннега совле яхьийтанзар вай спортсмено.

Финале из эшаваьча ЦСКА велосипедиста Преображенске дунен рекорд гойтар. Дукха цул тIехьа висанзар вай мехкахо.

ЦОП-а команда доакъашхо волаш финальни яхьашка дакъа лаьцар Б. Бирюлькина. Цига чемпион хилар цох. «Стадиона гонахьа 100 го» яхача яхьашка кхоалагIа вера из.

* * *

Дукха ха йоаццаш Прохладнера цIакхаьчар ДСО «Спартака» велосипедисташ. Вай мехкахо А. Рибянцев 50 километр велосипед хехкача шоллагIа вера. Иштта ший повкъосташца В. Литвиненкоцеи, В. Джаваняцаеи командни яхьашка шоллагIа хилар.

Цхьабакъда, из дацар массабараш гIозбаьхар. Дика спортивни говзал гойтар вай йиIигаша Г. Огнерубовас, Г. Купцовас, Т. Сорокинас. Дукха хана дейз спортивни яхьашка дакъалоацаш хьабоагIача кхалнахаца яхье а баьнна: кхоалагIа моттиг яьккхар цар.

М. МАЖИТОВ.

Конкурса ха йIаьхъяьй

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союзои юстице министерстваи 1984 шера 1 октябрера 1985 шера 1 октябре кхаччалца творчески конкурс кхайкаьй нравственно - правови кхетам балара проблемаех лаьца язъеча республикански, городской, районни газеташ тIа арайоалача дикагIйолча статьяна, очерка, дувцара, корреспонденцена.

Конкурсин материалий мах беш дола керттера бахьанаш да советски наха хьинаре вахара позици лоацаргйолаш кхетам баларах йола парте XXVI съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенещ кхоачашъелга, куц доаца зуламе гIулакхаш ловргдоаца хьал вIаштIехьдоаккхилга, законности правопорядоки телхаярца, советски вахара хьисапаца тарлургдоацача хIамашца лоаттабеча къовсаме гражданаша дакъа лоацилга хьахьокхар.

Кепатехача дикагIйолча материалех яла преми оттаяьй.

Конкурса леламга а хьежа, журналистий Союза правлене бюрои НГIАССР юстице министерства коллеги конкурса ха 1986 шера 1 январе кхаччалца йIаьхъе лаьрхIад.

Конкурса лаьрхIа материалаш НГIАССР журналистий Союза правленега яхийта йоагIа 1986 шера 15 январь хьатIакхачалехьа укх адресагIа: г. Грозный, Маяковске ул., 92, кепайоазон цIа, тIагIолла «КОНКУРСАГА» аьнна яз а даь.

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

Дешар, болх, спорт—цхьана

Медицински училища хьалхашка скверике дукха кагий нахи мехкарий гулбеннабар. Берригаш а спортивни барзкъаш дувхаш хиларах кхетаде йиш йолаш дар уж спортивни яхьаш дIаяхьа вIашагIкхийтталга. Студенташта хьехар деш, царна ца ховр хьалхадоахаш хьувзар хьехархой. Царга хьаттача хайра сона тахан медучилище яйгача атлетиках яхьаш йолга.

— Укх яхьашка арабаьнаб ерригача отделеней, группай студенташ,- яхаш дувц физически культурах волча директора заместитела Ю. Ф. Миловапова.

Дийнахьа сарралца лаьттача яхьашка хургбола фельдшераш котбаьлар. Физкультура дукхаезаш, спорта лакхара мах беш я фельдшерски отделене заведующи В. Г. Кантария.

Ю. Ф. Милованов санна училище физкультура хьехаш ба Г. А. Чепурнов, А. П. Коровин, А. С. Головин. Уж берригаш а лакхара дешар дийша, дуккхача шерашка болх беш хьабоагIаш ба.

Яхьаш дIахьоча хана зийра аз студентий спортивни дисциплина дикача хьале йолга, цIенхаштта дора цар шоаш мел дер. Гуш дар укхаза дика лоаттаду физически культура, спорта, туризма гIулакхаш. Хьехархой юстара латтацар цу балха. Физкультура хьехачари отделеней, группай кулгалхошеи цхьан дагара болаш беча балхо боккха пайда лу. Спорта йоакхо еш я укхазара директор А. И. Качан а ГТО значкисташ, спорта судхой, инструктораш кхебу укхаза. КIира физкультурин урокашта ши сахьат лу студенташта, цул совгIа шин сахьата факультатив а хул. Итт спортивни секци я училище болх беш. 600 саг ва цу секцешка дакъалоацаш. Шоашта дукхаезаеннача секце дIаязбала бокъо я массане а. Теннис, яйга атлетика, баскетбол, волейбол, шахматаш, шашкаш, топ кхоссар Iомаде йиш я училище. Спорто новкъостал ду студенташта дикагIа деша, унагIцIена хила.

Укх тIеххьарча диъ шера хIара дешара дийнахьа физкульт-пауза хул училище. ШоллагIчеи кхоалагIчеи урокашта юкъе 3—5 минот дIахьу студенташа физкультура еш. Массайолча вузашка эшаш да из гIулакх. Чехословаке, ВНР, ГДР из дола дукха ха я. Физкультпауза чакхъяккха аьттув беш да еррига кабинеташ радиофицированни хилар. Программа лента тIа дIаязъю, команда хезача берригаш а физкультура е дIаотт.

Дика спортивни база хилар бахьан долаш, массайола яхьаш дика чакхйоах училище. Йоккхача спортивни зале волейболах, баскетболах йола яхьаш хул, зIамигача зале теннисах ловз. Коа аьхкий эшаш йола спортивни майдаш я. Нек дара яхьаш студенташа «Садко» яхача бассейне чакхйоах. Спортивни гIишлонаши инвентари чIоагIа лораю училище. Тоха дезаш дола кулг шоаш тох. Дехар тоаду, тег, хала йоаца ремонташ ю. Барзкъа хувцача, лувчача басар хьокх, цIено ю. ВорхI шу хьалха хьалъяь спортзал тахан йича мо цIена, сийрда, хоза я.

Студенташа шоай училище хулача яхьашка дакъа лаьца ца Iеш, республикански яхьашка дакъа лоац. Укх шера Коталон 40 шу дизаран ДСО «Спартак» 50 шу кхачаран хиннача яхьашка хьалхара моттиг яьккхай медучилища барттайнача коллективо. Училище дикагIбола спортсменаш ба О. Бисултанова, Д. Татаев, А. Толстов.

Шийн деррига хьинар, дог, уйла, низ балха дIалуш ва физвоспитанех вола директора заместитель Ю. Ф. Милованов. Цо Iомабу студенташ спортаца хьоашал леладе, нийсъеннача халонашца къувса.

ХIара гурахьа хьувкъам чуэцача новкъостал де ший студентащца «Родина» яхача совхозе вода из. ХIаьта студенташ болча каст-каста хьоашалгIа воагIа совхоза директор Социалистически Къахьегама Турпал П. М. Крутов.

Совхозе болх беча хана спортаца хьоашал доагIачарна халонаш новкъа хилац. Чехка боал уж норма кхоачашъяь, кIаьдлац, болх баь баьлча сакъерда, волейболах ловза низ тоъ. ХIанз хов студенташта мел лоархIаме я сага физкультуреи спорти.

Дешар, болх, спорт цхьана Iомаду училище. Цу гIулакхо аьттув бу бизза бола советски гражданаш хьалкхебе.

Т. ИВАНОВА.

Укх тIеххьарча итт дийнахьа шоллагIча лиге ловзача командашца 3 ловзар дIадихьар «Терекс». Яккха йиш йолча ялх очкох кхоъ яьккхар вай футболисташа.

Тайп - тайпара хилар уж ловзараш. Къаьстта лоархIаме дар лидер йолча «Ростсельмашаца» хинна ловзар. Матч дIайолалуше цIендай наIарашта тIагIертар вай спортсменаш. Дика хьожаяь А. Синькос теха бургац чуяьлар. Кастта счет 1:1 хилар. Бакъда, сиха хувцаелар из, У. Садаева чутехар бургац. «Ростсельмаша» наIарашка.

КХАЬ ЛОВЗАРАХ— КХО ОЧКО

Эсала лайзар «Терека» вратарь В. Васильев. Кхо бургац чуялийтар цо. Счет 4:2 йолаш «Ростсельмаш» котъяьлар.

Таганроге. «Торпедо» яхача командаца дуккха дикагIа лайзар «Терек». ХIаьта а укхаза а гуш дар Ростове санна бургац дIа-хьа луча хана, атака чакхйоалача хана вай футболисташа гIалаташ дувлийталга. Дика лайзар вай вратарь Г. Колосов. Счет 0:0 йолаш чакхдаьлар из ловзар.

КхоалагIа ловзар вай городе Орджоникидзе цIерагIча стадионе хилар. «Терек» дика ловз цIагIа. Бакъда, цунца ловза езаш хинна «Сокол» эсалчарех яцар. Вай зоне яц цул дукхагIа наьха наIарашка бургацаш чуйийтта команда. Хьалхарча круге счет 3:0 йолаш эшаяьр цо «Терек».

Матч дIайолалуш дика лайзар хьаьший.

Ткъо минут а яьиная цэр вай наIарашка саратовцаша ши бургац чутехача хана. Эшара кхерам тIабессар вай футболисташта. А. Зубайраеваи, Р. Идиговаи когаметта Ш. Джунидови, Г. Гайдини ловза арабовлийтар «Терека» тренераша. Цу хувцамаша пайда белар, О. Гладке чутехар хьалхара бургац хьаьший наIарашка.

ШоллагIча тайме ловзаш вай команда мара яцар. Велидова, Садаева, Гладке кхы а кхо бургац чутехачул тIехьагIа, счет 4:2 хилар. Иштта чакхъяьлар матч.

Тахан «Терекъ» тIаэц волжски «Торпедо».

Т. ДИКАЕВ.

ХОАМАШ

«ДЕРРИГАШ СТАРТАШКА АРАДОВЛА»

ДIадахача кIирандийнахьа Грозне Ленина цIерагIча майдан тIа адара яхьаш дукхаеза массехк эзар саг гулбелар. Еррисоюзни адаради дIадолалуш Нохч-ГIалгIай республикански городерчеи спорткомитеташа шин дистанцех яхьаш дIайихьар. Цу яхьашка хьалхарча моттигашка мехкарашта юкъе Перетокина Иранаи Сержантова Раисаи кагийча наха юкъе Тисаев Олеги Милорадов Александри хилар. Грамоташи мах бола совгIаташи делар царна хьалхара моттигаш яхарах.

№ 97, № 51 берий бешамашкара викалаш а бар яхьашка дакъа лоацаш. Эггара хьалха финише кхаьчар Курумова Маликеи Сергеев Павлики.

Ха яха нах а бар яхьаш дIахош. ТIема а къахьегама а ветеран И. Н. Потапенко, 63 шу даьнна Л. А. Дубинина къоначарна тIехьа бисанзар.

БIарчча дезал бар яхье баьнна. Шоайла къовсабелар дезал НасухановгIар, ГубановгIар, СычевгIар, ДюновгIар. Къаьстта йоккха команда оттаяьяр ДюновгIар: да, нана, кхо бер. «Дерригаш старташка арадовла» яха девиз дика кхетаьй цар.

Иштта сакъердаме чакхъяьлар яхьаш.

ФУТБОЛ

Футболах йолча Нохч-ГIалгIай чемпионате аргIанара тур чакхъяьннай. Счет 2:1 йолаш «Буровикал» котъяьлар «Динамо», «Буревестникал» — «Нефтяник».

Кхыдола ловзараш укх тайпара чакхдаьлар: «ЧИТО» — «Строитель» — 1:1, «Монтажник» — «Спартак» (Гудермес) — 6:1, «Машиностроитель» — Урожай — 4:3, «Вайнах» — «Локомотив» — 1:1.

КIАЛТОХАР

Грозне кхаь дийнахьа лаьттар ший лоIаме кIалтохарах Российски Совете ДСО «Трудовые резервы» хинна яхьаш. 150 спортсмен вар цига дакъа лоацаш. Тайп-тайпарча республикашкара а, областашкара а, краяшкара а 17 команда енаяр вай столице. Латар хилар 10 дозала категорех. Пхеннахьа вайбараш котбалар бахьан долаш, хьалхара моттиг яьккхар Нохч-ГIалгIайчен коллективо.

Лакхара говзал а гойташ, котбаьлар шоай дозала категорех вай мехкахой Ш. Измаилов — 62 кг, Р. Богатырев — 68 кг, С.-Х. Муртазалиев — 74 кг, М. Гатагажев — 90 кг, Р. Мусаев — 100 кг, шоллагIчеи кхоалагIчеи моттигашка ба А. Токаеви —100 кг совгIа, Р. Абукарови — 68 кг.

Т. СОКОЛОВА.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — В. И. Ленина цIерагIча культура Двореца образцови оркестра баянистий выступлени. г. Горькера передача.
9.00 — «Саг лоамел лакхагIа ва». Памира Iалама ресурсаш Iомаярах дола Iилма-довзийтара фильм.
9.20 — «Актуальни йолча темаех: халкъа хьашташта эша товараш, гIулакхдара сфера».
9.50 — «Художникех дола дувцараш». Н. Левитан.
10.20 — «Ковпаках йола уйла». «Карпаташ, Карпаташ...» яха художественни фильм. 2-гIа серн.
11.35 — Моцарт. Ре мажора оркестрцарча волторнана лаьрхIа концерт.
11.45 — Къонахчалла законех».
12.15 — «Илли оал И. Сохадзес». Фильм-концерт.
12.45 — «БаьцовгIай дуне».
13.30 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йолча телепрограммай VI Дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Бленний къух» (Румыни).
14.00 — «Дезали цIенолеи». Тележурнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
15.45 — Фильм — бераштa. «Тха коара ХIамацаховрг». 1-гIеи, 2-гIеи сереш. Перерыв йолча хана (16.50) — «Кердадараш».
18.00 — «Экономически обозрени».
18.30 — Яйга атлетика. СССР, США, Японе сборни командай матч. Токиора передача.
19.15 — Ю. А. Жуковсие къамаьл.
19.45 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — Социалистически мехкий художественни коллективай концерт. ГДР-ера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Безаме деноw». Художественни фильм (Итали, 1954 ш.).
23.15 — «Кердадараш».
23.20 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Ваьча цIен басараш». Документальни телефильм.
9.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — СССР халкъа артиста А. Борисова А. П. Чехова дувцараш деш.
10.00 — «Арам Хачатурян — художник. гражданин» яхача 4 сери йолча документальни телефильма премьера. 3-гIа сери.
11.05 — Путешественникий клуб.
12.05 — Украински телевидене студе программа.
13.25 — «Лаьттеи, сигалеи форда тIеи».
14.00 — Н. Соловьева дакъа лоацача фильма-концерта премьера.
14.30 — «Хьан, нагахьа Iа...». Художетвсенни фильм.
15.45 — Ленинградски телевиденеи радиои В. П. Соловьев-Седой цIерагIча эстрадно-симфонически оркестра концерт.
16.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени.
16.30 — «Сузорь» («Седкъарче»). г. Бреста иллеи халхареи ансамбла доакъошхоех йола телеочерк.
16.55 — «Маршал Шапошников» яхача Iилма - довзийтара фильма премьера.
17.15 — «Вай цIагIа», Телеобозрени.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
18.30 — Хьайбаш лепадар — ударни фронт (гIалгIай меттала).
18.50 -- Фильм.
18.55 — «Балха смена» (нохчий меттала).
19.25 — «Iилман - техничесни прогресс — вахаро дIадехар». Грозненски ЖБК завод.
20.00 — «Бийса даьнъала хийла шун, бераш!». «Кхоана хургдар». Мультфильм.
20.15 — «Могашле». Алма-Атера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Останкинорча Концертни залера И. Ваншенкина поэзе сайре.

22 СЕНТЯБРЬ

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буковински суртилгаш» яхача фильма-концерта премьера (Киев).
9.00 — «Скульптор Олег Комов» яхача Iилма - довзийтара фильма премьера.
9.20 — «Спортлото». 38-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — Iуйранара почта.
12.15 — «Iилмеи техникеи». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — В. Коростылев. «Грин яхача мехкара саг». Бераштa йола телеспектакль. Перерыв йолча хана (15.00) — «Кердадараш».
16.15 — Е. Светланов. «Юртара деноw - бийсаш». Духовой инструменташцарча квинтета лаьрхIа сюита.
16.25 — Путешественникий клуб.
17.25 — «Хьасташ».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Мультфильмаш: «Говза къайг». «Солнышкина мореплавани». «Басараш лочкъадаьраш».
19.30 — «Кердадараш».
19.45 — Искусства говзанчаша — производства хьалха латтараштa.
21.00 — «Ха».
21.35 — Яйга атлетика. СССР, США, Японе сборни командай матч. Токиора передача.
22.35 — «Музыкальни интервью».
22.55 — Футбольни обозрени.
23.25 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта».
8.15 — «ХIара сурта тIа — малх».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — Вертолетни спортах йола СССР чемпионат. г. Сумера передача.
10.00 — «Арам Хачатурян — художник, гражданин» яхача 4 сери йолча документальни телефильма премьера. 4-гIа сери.
11.05 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Варвара — хозал, йIаьха кIеж».
12.55 — «СелаIад» яхача халкъа кхолламах йолча телепрограммай VI Дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Бленний къух» (Румыни).
13.25 — «Мух уха принцесса». Мультфильм.
13.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Крылья Советов» — «Динамо» (Москва). 2-гIеи, 3-гIеи ханаш.
15.15 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
16.15 — Тха корреспонденташа дувц.
16.45 — «Эхь». Художественни телефильм. 4-гIа сери.
18.00 — РСФСР халкъа артиста Р. Керера дIалокх Ф. Шопена произведенеш.
18.45 — Автокроссах йола дунен халкъашта юкъера яхьаш. ЧССР-ера передача.
19.25 — «Дунен кагирхойи».
20.00 — «Бийса даьнъала хийлан шун, бераш!».
20.15 — Футболах йола СССР чемпионат. «Арарат» — «Динамо» (Тбилиси). 2-гIа тайм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ГIулакхаш ду нах». Художественни фильм.

РАДИО

21 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Йоиха шура лаьгIа ца еш» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
11.30 — «Лораве саг». Радиокомпозици (эрсий меттала).
12.40 — «Атеист». Радиожурнал (нохчий меттала).
13.00 — «Урдув — зуламе шира гIулакх да». Беседа (гIалгIай меттала).
16.00 — «Ашарий почта» (гIалгIай меттала).

22 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.40 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана еза ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
15.15 — «Коммунисташ хьалхалатта» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 7 — 12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 17 — 22, Грозне 20 — 22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, кхоана догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсапа 7 — 12, дийнахьа 17 — 22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05263. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4273.